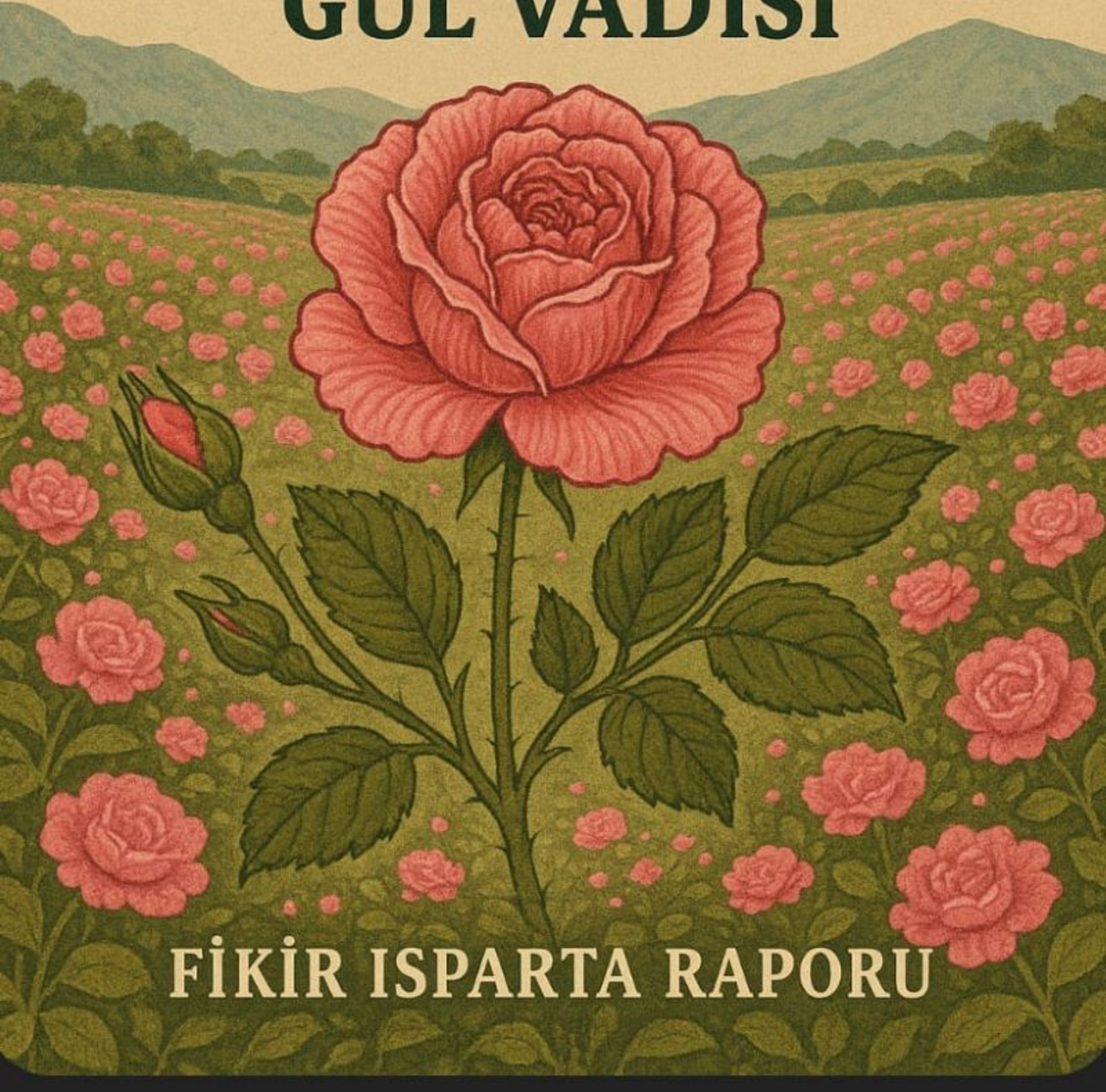

ISPARTA YAĞ GÜLÜ

(Dünü, Bugünü, Geleceği)

ve

GÜL VADİSİ

FİKİR ISPARTA RAPORU

GÜLÜN SEMBOL OLDUĞU İL
ISPARTA
YAĞ GÜLÜ
(DÜNÜ BUGÜNÜ GELECEĞİ)
ve
GÜL VADİSİ

FİKİR ISPARTA RAPORU

Atilla KURTUL
(Hazırlayan)

Mayıs – ISPARTA - 2025

İçindekiler

ÖZET	1
1. Isparta Gülünün Tarihsel Gelişimi	3
1.1. Isparta Gülcülüğünün Tarihçesi.....	3
1.2. Osmanlı Döneminde Gülcülük.....	3
1.3. Gülcülüğün Anadolu'ya Tekrar Gelişi	4
1.4. Isparta'da Modern Gülcülüğün Başlangıcı	4
1.5. Gülcülükte Cumhuriyet Dönemi ve Sanayileşme	5
1.6. Gülbirlik	6
1.7. Dünya Pazarında Gül Yağı Üretimi ve Türkiye'nin Konumu	6
2. Isparta Gül Yağına Coğrafi İşaret	7
3. Isparta Gülü Gül Dikim/Üretim Alanları	8
3. Bulgaristan ve Isparta Gülü, Gül Yağı ve Gülsuyu Markalaşma Süreçleri.....	8
3.1.Bulgar Gül Yağı Markalaşma Süreci.....	8
3.2. Isparta Gülü ve Gül Yağının Markalaşma Süreci.....	9
4. Isparta Yağ Gülü Niçin Endüstri Bitkileri Kapsamına Alınmalıdır.....	10
5. Yağ Gülü Çiçeği, Gül Yağı ve Türevleri	11
6. Isparta Gülünün Özgün (Otantik) Değerlerinin Korunması ve Kırsal Turizmde Tanıtımı.....	11
7. Gül Turizmi ve Gül Müzesi.....	12
7.1. Gülpark Yaşam Turizm Merkezi ve Gül Müzesi (2014).....	12
7.2. Gül ve Gül Yağı Müzeleri	13
7.3. Isparta Yağ Gülünün Turizmdeki Önemi.....	14
8. Dünya'da Yağ Gülü ve Yağ Gülünden Elde Edilen Ürünlerin Ticareti	14
8.1. Dünya'da Kozmetik Sektörü ve Türkiye'nin Konumu	15
8.2. Fransa ve Türkiye'de Kozmetik Vadi Kümelenme Çalışmaları.....	16
8.2.1.Fransa Kozmetik Vadisi.....	16
8.2.2. Türkiye'de Kozmetik Vadi Kümelenme Çalışması	16
9. Türkiye ve Bulgaristan'da Gül ve Gül Yağına Destekler	19
9.1. Türkiye'de Gülcülüğe ve Gül yağına Üretim Destekleri.....	20
9.1.1. Türkiye'de Gül Destekleme Politikaları	20
9.2. Bulgaristan'da Gülcülüğe ve Gül yağına Üretim Destekler	23
10. Gül Üretiminde Organik Tarım ve Organik Sertifikalı Gül Yağı Üretiminin Özendirilmesi.....	25
10.1. Organik Gül Yağı Üretim Planlaması Niçin Yapılmalıdır?.....	25
11. Gül ve Gül Yağı Tanıtımındaki Sorunlar ve Öneriler	26
12. Gül Ürünlerinin Katma Değerinin Artırılması İçin Tespit ve Öneriler	27

13. Isparta “Gülcülük” ve “Gül Yağı” Sektörünün Sorunları ve Alınması Gereken Önlemler	28
11.1. Gülcülük Sektörünün Sorunları ve Alınması Gereken Önlemler	28
11.2. Isparta “Gül Yağı Sektörünün Sorunları” ve Alınması Gereken Önlemler	29
12. Bulgaristan ve Isparta Gül Endüstrisinde Koruma ve Standardizasyon.....	29
12.1. Bulgar Gül ve Gül Yağı Endüstrisinde Koruma ve Standardizasyon	29
12.2. Isparta gül ve Gül Yağı Endüstrisinde Koruma ve Standardizasyon	30
13. Küresel Rekabette Isparta Gül Yağı Sektörü Nasıl Bir Strateji İzlemelidir?	30
14. Uzun Vadede Isparta Gülünü Bekleyen Potansiyel Tehlikeler	32
15. Uzun Vadede Isparta “Gül Yağı Endüstrisinin” Bekleyen Potansiyel Tehlike	33
15.1. Ses titreşimi (Ultrason Enerjisi) ile Gül yağı üretimi.....	33
SONUÇ	34

ÖZET

Fikir Isparta topluluğu olarak bu çalışmamızda, yaklaşık bir asır şehir ekonomisinin itici gücü, lokomatifi olmuş; fakat zamanla değerini kaybetmiş, **Isparta Halısı'nın** yaşadığı kaderin “Isparta gülü ve gül yağı” için tekrarlanmaması adına **Isparta Gülünün, Dünü, Bugünü ve Geleceği** irdelenmekte ve **Isparta gül yağına Bulgar gül yağı niçin en büyük rakiptir?** Isparta Gülü'nün kalıcılığı için kısa ve uzun vadede nasıl stratejiler geliştirilebilir? Sorunların temelinde yatan asıl nedenler nelerdir? Sorularına yanıt aranmakta, Isparta gülünün geleceğini etkileyebileceği kanaatine vardığımız **uzun adede** Isparta Gül Yağı Endüstrisii bekleyen potansiyel tehlikenin **Ses titreşimi veya Ultrason Enerjisi ile Gül yağı üretimi'nin** Isparta gülünü nasıl etkileyebilir? Sorularına yanıt arayarak, Isparta gülü ve gül yağı meselesi farklı bir bakış açısıyla ele yorumlamaya çalıştık.

Konunun anlatımında ağırlıklı olarak faydalandığımız ana kaynaklar: Ticaret Bakanlığı ve BAKA raporları, gül yağı sektöründe en büyük rakibimiz olan Bulgar Gülcülüğünün veri kaynaklarıdır olmuştur.

Isparta özellikle Cumhuriyetin ilanıyla birlikte 1923–1980'li yıllarda özellikle **gülcülük** ve **halıcılıkla** birlikte dokumacılık, dericilik, kunduracılık, urgancılık, bakırcılık ve nalbantlık gibi el tezgâhlarına dayalı zanaatlar şehir ekonomisinde önemli bir yer edinmiştir. Ekonomi bakımından 1955–1965 yılları arasında Gayrisafi Millî Hâsıla sıralamasında 9 ile 15. sıralar arasında yer alan, **bir zamanlar Türkiye'nin en zengin illerinden biri olan Isparta; 1972 yılında ülke ihracatının yaklaşık yüzde 10'unu, ithalatın ise yüzde 4,5'ini gerçekleştirmiştir.** Cumhuriyet dönemi ekonomi politikaları sayesinde tarım ve sanayi alanında özellikle halı ve Gülüyle ekonomisi güçlü iller arasında yer almıştır.

Dünya gül yağı üretiminde söz sahibi iki ülke bulunmaktadır. Bunlar Türkiye ve Bulgaristan'dır. Bulgaristan'da Kazanlık bölgesi ve Türkiye'de ise Isparta'dır. **Son yıllarda, Avrupa Birliği ve Bulgaristan Hükümeti tarafından özel yasalarla koruma altına alınan Bulgar gül yağı,** dünya piyasalarında en büyük rakibimiz konumundadır. Buna karşın, **Isparta yağ gülünü koruyan herhangi bir özel yasal düzenleme bulunmamaktadır.** Bu durum, Bulgaristan'a önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) tarafından 2020 yılında yayımlanan raporda bu durum şu ifadelerle açıklanmıştır: **“Bulgaristan hükümeti ve Avrupa Birliği çerçevesinde sağlanan tarımsal destekler kapsamında, gül yağı üretiminde kullanılan motorin, fuel-**

oil, elektrik ve doğalgaz gibi enerji kaynakları sektöre indirimli fiyatlardan sağlanmakta; mevcut fabrikaların yenilenmesi ve yeni fabrikaların kurulması için hibe desteği verilmekte ve ihracatta belirli oranlarda teşvik uygulanmaktadır.” Ayrıca, Çin’in üretim alanlarını artırması, Isparta gülü ve gül yağı üretiminin geleceği açısından uzun vadede potansiyel bir tehdit oluşturmaktadır.

Isparta gülü ve gül ürünleri, Türkiye’nin kültürel ve tarımsal açıdan önemli değerleri arasında yer almaktadır. 2005 yılında “Isparta Yağ Gülü”, 2018 yılında ise “Isparta gül yağı” coğrafi işaret almıştır. 2013 yılında BAKA desteğiyle başlatılan Gül Vadisi Projesi ve 2020 yılında KOSGEB ile İŞGEM desteğiyle yeniden gündeme gelen Kozmetik ve Sağlık Vadisi Projesi çeşitli nedenlerle tamamlanamamıştır.

Fikir Isparta topluluğu olarak, Isparta yağ gülünün geleceği açısından, bölgede yer alan kamu kurumları, özel sektör, araştırma merkezleri ve üniversitelerin iş birliğiyle Kozmetik/Gül Vadisi’nin hayata geçirilmesinin Isparta gülcülüğünün ve sektörün geleceği açısından büyük önem taşıdığına inanmaktayız. Bu projelerin tamamlanması gerektiği kanaatindeyiz.

Ayrıca, Bulgaristan örneğinde olduğu gibi, Isparta Yağ Gülü’nün dünya kültürel mirasında kalıcılığının sağlanması amacıyla bir **“Gül Yasası” çıkarılmalı;** sektörde gelişmeyi sağlayacak özel teşvik ve tedbirler yürürlüğe konulmalıdır. Zira en büyük rakibimiz, özel yasalarla desteklenen ve Avrupa Birliği tarafından korunan Bulgar gül yağıdır. Bu durum, BAKA’nın 2020 raporunda şu şekilde vurgulanmıştır: **“AB’nin Bulgaristan’daki üreticilere sağladığı destek karşısında, Türkiye için çok özel bir yere sahip olan gül üretimi ve Isparta gül yağının, tüm çiftçilere verilen genel desteklerin ötesinde, özel yasalar ve teşviklerle desteklenmesi; dünya pazarlarındaki rekabet gücünün artırılması gerekmektedir.”** Bu doğrultuda, çay üretiminde olduğu gibi Isparta’daki gül üreticileri için de özel yasa, destek ve teşvikler gündeme getirilebilir.

Fikir Isparta grubu olarak, bu çalışmanın temel amacı, Isparta halısının yaşadığı olumsuz sürecin, Isparta gülü ve gül yağı için tekrar etmesini önleyecek önlemleri belirlemek; kısa ve uzun vadede yapılması gerekenleri, özellikle uzman kişi ve kurumların hazırladığı çalışmalar çerçevesinde ortaya koymaktır.

Bu çalışmamızın Ispartamıza ve Gülcülük sektörüne hayırlı olması dileklerimizle...

**Fikir Isparta Topluluğu adına
Yunus Karabulut**

1. Isparta Gülünün Tarihsel Gelişimi

1.1. Isparta Gülcülüğünün Tarihçesi

Isparta’da gülcülüğün tarihçesi oldukça eskiye dayanmakta olup, bu kültürel miras bölgenin ekonomik, kültürel ve sosyal yapısını derinden etkilemiştir. Gül ve gülsuyunun, eski çağlardan itibaren özellikle dini törenlerde kullanıldığı bilinmektedir. İbn Haldun, gül yağını 8. yüzyılda kullanılan ticari mallar arasında zikretmiştir.

Her ne kadar gülsuyunun varlığı çok eski dönemlere uzansa da gül yağı üretiminin daha sonraki yıllarda başladığı anlaşılmaktadır. Nitekim, 1210 yılında Belçikalı bir tarihçi Edirne’deki gül bahçelerinden söz etmiş; 17. yüzyılda ise Evliya Çelebi, eserlerinde Edirne’deki gül bahçelerine yer vermiştir¹.

1.2. Osmanlı Döneminde Gülcülük

Osmanlıların 14. yüzyılda Edirne’yi fethetmelerinin ardından, başkent Bursa’dan Edirne’ye taşınmış ve bu yeni başkentte gül bahçeleri daha da genişletilmiştir. Bu süreçte, gülün Edirne’den Bulgaristan’a geçtiği; gülcülüğün merkezinin Bulgaristan’daki Kazanlık bölgesi hâline geldiği ve burada gülcülüğü geliştirenlerin Türkler olduğu bilinmektedir².

Osmanlı döneminde, Kazanlık bölgesinde **Rosa damascena** türü gül üretimi; Osmanlı İmparatorluğu’nun diğer şehirleriyle birlikte Viyana, Paris ve Londra gibi Batı Avrupa şehirlerine gül yağı ihracatı gerçekleştirmek amacıyla başlamıştır. Bölgedeki gül bahçelerine ilişkin ilk kanıtlar 1712 yılına dayanmaktadır³.

Kazanlık’ta üretilen gül yağı, geleneksel damıtma yöntemiyle, imbikler aracılığıyla elde edilmiştir. Bu üretim tekniği, 17. yüzyıldan başlayarak yaklaşık 20. yüzyılın başlarına kadar uygulanmaya devam etmiştir. Ancak 18. yüzyılın sonlarında Fransa’nın parfüm endüstrisi için geliştirdiği modern damıtma yöntemlerinin etkisiyle, Bulgaristan da buharla damıtma sistemini Fransa’dan ithal etmiş; böylece buhar kazanlarıyla gül yağı üretimini daha gelişmiş bir hâle getirmiştir.

Tarımın önemli bir alt kolunu oluşturan gülcülük ve yağ gülü üretimi, zamanla Bulgaristan’ın ulusal sembollerinden biri hâline gelmiştir. **Kazanlık’ta Gül, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Enstitüsü’nün (1900’lü yıllarda) kurulması** ve ardından Gül Müzesi’nin açılması bu durumun somut göstergeleri arasında yer almaktadır⁴. Bulgar gül yağı, uluslararası platformda

¹ Baytop, Turhan. *Türkiye’de Eski Bahçe Gülleri*.

² Gülbirlik Arşivi

³ BAKA, *Tıbbi ve Aromatik Bitkileri Markalaşma Stratejisi*

⁴ Baydar, Hasan ve Kazaz, Soner. *Yağ Gülü & Isparta Gülcülüğü*.

da tanınırlık kazanmış; 1873 yılında Viyana’da, 1875’te Paris’te, 1876’da Amerika’da ve 1893’te Chicago’da düzenlenen dünya sergilerinde altın madalya ile ödüllendirilmiştir⁵.

1820 yılında Kazanlık’ta ilk gül yağı fabrikası açılmış; 1840 yılında ise “Saf Gül Otto Damıtıcıları ve İhracatçıları” adıyla bir firma kurulmuştur. Bulgaristan’ın Osmanlı’ya vergi ödeyen prenslik statüsünde olduğu dönemde, 1902 yılında Karlova’da güllerin buharla damıtılmasına yönelik bir fabrika inşa edilmiştir. (Bulgaristan’ın Prenslik dönemi 1878’de başlamış, 1908 yılında ise bağımsızlığını ilan etmiştir.)

1.3. Gülcülüğün Anadolu’ya Tekrar Gelişi

Gülcülüğün Anadolu’ya yeniden gelişi şu şekilde gerçekleşmiştir: Bulgaristan’da gülcülük yaygın olarak yapılmasına rağmen, aynı dönemde Anadolu’da yağ gülü üretimi bulunmamaktadır. Osmanlı Devleti, o dönemde eyaleti olan Bulgaristan’dan ihtiyacı olan gül ürünlerini temin etmiş; Bulgaristan’da yürütülen gül yağı ticareti aracılığıyla hazinesine gelir sağlamıştır. Ancak **1877–1878 Osmanlı–Rus Savaşı’nın ardından Türklerin Bulgaristan’dan Anadolu’ya göç etmesiyle birlikte, Bulgaristan’daki gül yağı tesislerinin kontrolü Bulgarların eline geçmiştir**⁶

Bu şekilde, 17. yüzyılın son çeyreğinde Edirne’den Bulgaristan’a taşınan gül yağı üretimi ve gülcülük faaliyetleri; *19. yüzyılın son çeyreğinde Anadolu’ya, özellikle Bursa ve İstanbul’a geri dönmüştür. İstanbul ve Bursa’dan sonra diğer bazı illerde de gül üretimi denenmiş; ancak en verimli sonuçlar Isparta ve Burdur’da elde edilmiştir.*

1.4. Isparta’da Modern Gülcülüğün Başlangıcı

Isparta’da modern anlamda gülcülüğün başlangıcı, 19. yüzyılın sonlarına dayanmaktadır. Bu dönemde, Yalvaç kazası eşrafından İsmail Efendi (1840–1915), gülcülüğü ticari bir sektör hâline getirmiştir. İsmail Efendi, Bulgaristan’dan *Rosa damascena (yağ gülü)* türünü getirerek Isparta’ya tanıtmış; bu türün bölgeye uyum sağlamasının ardından gülcülük hızla yayılmaya başlamıştır. 19. yüzyılın sonlarından itibaren gül, sistematik olarak bir tarım ürünü şeklinde değerlendirilmeye başlanmıştır.

İsmail Efendi, 1888 yılında Isparta’da, o dönemde “Hacıayvaz” olarak bilinen (günümüzde “Gülcü Mahallesi” adıyla anılan) bölgede bir gül bahçesi kurmuş; 1892 yılında ise Pehlivan Ahmet Usta ile birlikte gül yağı damıtma işlemini gerçekleştirmiştir. Gül yağı üretiminin

⁵ BAKA, *Tıbbi ve Aromatik Bitkileri Markalaşma Stratejisi*).

⁶ Baytop, *Turhan Türkiye’de Eski Bahçe Gülleri*

yüksek kazanç sağlamasıyla birlikte, üretim sonucu elde edilen güller dış pazarlara da ihraç edilmiştir.

Günümüzde, Türkiye'nin Göller Yöresinde (Isparta, Burdur, Afyonkarahisar) ile Denizli ve Bulgaristan'ın Kazanlık bölgesi, dünya çapında yağ gülü üretiminin önemli merkezleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, **Isparta tek başına Türkiye'deki yağ gülü üretiminin yüzde 80'inden fazlasını karşılayarak sektörde lider konumdadır.**

1.5. Gülcülükte Cumhuriyet Dönemi ve Sanayileşme

Cumhuriyet'in ilanından sonra gülcülük, modern tarım teknikleriyle desteklenmiş ve gül işleme tesislerinin kurulmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır. 1929 yılında yaşanan dünya ekonomik buhranı gül yağı üretimini olumsuz yönde etkilemiş olsa da **1932 yılında ekonominin toparlanmasıyla birlikte Isparta'da yaklaşık 140 bin kilogram gül çiçeği ve 12 bin ila 15 bin kilogram arasında gül yağı üretimi gerçekleştirilmiştir⁷.**

Zaman zaman gül yağı satışları, piyasada yapılan çeşitli hileler nedeniyle duraklama göstermiştir. Ancak hükümetin uygulamaya koyduğu sanayi programı sayesinde bu alanda standartlar oluşturulmuş ve satışlar yeniden düzenlenmiştir⁸.

1935 yılında Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası'nın desteğiyle Isparta'da gülcülük daha da gelişmiş; bu kapsamda üretici kooperatifleri kurulmuştur.

“Köy tipi” olarak tanımlanan imbikle üretim yönteminden, “fabrika tipi” yani kazanla üretim yöntemine geçiş ise ancak Cumhuriyet Türkiye'si ile mümkün olmuştur. ***Isparta'da ilk gül yağı fabrikası, Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifleri doğrultusunda 1935 yılında kurulmuştur⁹.*** Aynı yıl, Ziraat Bankası, İş Bankası ve Sümerbank'ın katkılarıyla kurulan gül yağı fabrikası aracılığıyla üretime standart kazandırılmış ve “Isparta gül yağı profili” oluşturulmuştur¹⁰.

Osmanlı döneminde Isparta yöresinde 1800'lü yıllardan bu yana süregelen yağ gülü tarımı, Cumhuriyet döneminde büyük bir ivme kazanmış; bu geleneksel üretim şekli bölgenin kültürel mirası hâline gelmiştir. Bu süreçte, bölgede gül yağı ve türevlerini üreten fabrikalar kurulmuş; **“Türk Gül Yağı”** adıyla dünya pazarlarında tanınırlık sağlanmıştır. Gölle ilgili birlikler ve yeni fabrikalar faaliyete geçmiş; üretilen gül yağı, gül suyu, konkret (katı gül yağı)

---

⁷ Tarım İstatistikleri 1928

⁸ Işık, Hüsnü. Isparta'da Gülcülük ve Gülyağcılık

⁹ (Baydar, Hasan. Yağ Gülü Tarımı ve Endüstrisi.

¹⁰ Işık, Hüsnü. *Isparta'da Gülcülük ve Gülyağcılık ve Isparta Yıllığı 1923–1983.*

ve absölüt (saf alkol) gibi ürünlerin yüzde 88'i Avrupa Birliği ölkelerine ihraç edilmeye başlanmıştır.

Göl yağı ihracatında Fransa ilk sırada yer almakta, onu Almanya takip etmektedir. Bu iki ölkenin yanı sıra İngiltere, İspanya, İsviçre, Amerika Birleşik Devletleri, Körfez ölkeleri, Hindistan, Hong Kong, Bahreyn ve Japonya da gül yağı ihraç edilen ölkeler arasında bulunmaktadır¹¹.

1.6. Gülbirlik

Isparta'da 1954 yılında, dokuz kurucu kooperatifin birleşmesiyle kurulan "***Isparta Gül-Göl Yağı ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği***" (Gülbirlik), bölgedeki gülcölük endüstrisinin kurumsallaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Gülbirlik, üreticilere eğitim, teknik destek ve pazar garantisi sağlayarak, gülcölüğün bir sektör hâline gelmesine öncölük etmiştir.

Birliği kuran kooperatif üyeleri, aralarındaki rekabeti önlemek ve ürün kalitesini korumak amacıyla bu çatıyı oluşturmuşlardır. Gülbirlik kurulmadan önce Isparta'da "***Gülcölük İstihsal Kooperatif***" adıyla bazı üretici birlikleri faaliyet göstermiş; köy ölçeğinde üretim yapan imbikhaneler kurulmuştur.

Gülbirlik'in 1954'te faaliyete geçmesinin ardından; 1958 yılında İslamköy'de, 1976 yılında ise Kılıç, Yakaören ve Güneykent'te gül yağı fabrikaları kurulmuştur. Ayrıca, Alıköy'de konkret (katı gül yağı) üretimi yapan bir fabrika hizmete açılmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2023 yılı aç göre; yağ gülü tarımının yaklaşık 140 yıllık geçmişe sahip olduğu Göller Bölgesi'nde (Burdur, Denizli, Afyonkarahisar), bu bitki hem kültürel hem de ekonomik açıdan önemli bir değer hâline gelmiştir. Göller Bölgesi, gülcölük sayesinde önemli bir tarımsal gelir ve endüstriyel potansiyel kazanmıştır. Göller Bölgesi'nde, küçük, orta ve büyük ölçekli toplam 30 adet gül yağı fabrikası faaliyet göstermektedir.

1.7. Dünya Pazarında Gül Yağı Üretimi ve Türkiye'nin Konumu

Göl yağı üretiminin yapıldığı başlıca ölkeler arasında Bulgaristan, Hindistan, Tunus, Fransa, Cezayir ve İtalya yer almaktadır. Türkiye'de ise yağ gülü yetiştiriciliği yalnızca Göller Bölgesi'nde yer alan Isparta, Burdur, Afyonkarahisar ve Denizli illerinde gerçekleştirilmektedir. Ölkemizdeki toplam yağ gülü üretiminin yaklaşık yüzde 70'i Isparta tarafından karşılanmakta olup, bu durum Isparta'yı hem Göller Bölgesi'nin hem de

---

¹¹ Yağ Gülü Tarımı ve Endüstrisi Fizibilite Raporu, 2020.

Türkiye'nin yağ gülü üretim merkezi konumuna taşımaktadır. **Türk Patent ve Marka Kurumu verilerine göre, Türkiye'deki toplam 22 bin 840 dekarlık yağ gülü üretim alanının 15 bin 910 dekarlık kısmı Isparta'da bulunmaktadır**¹².

Tarım ve Orman Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından hazırlanan *Tarım Ürünleri Piyasaları Gül Raporu 2022*'de paylaşılan verilere göre, dünya genelindeki gül yağı talebinin yaklaşık yüzde 50'si Türkiye tarafından karşılanmaktadır. Bu oranı yüzde 40 ile Bulgaristan takip etmekte, kalan yüzde 10'luk talep ise İran, Hindistan, Fas ve Afganistan gibi ülkelerden karşılanmaktadır.

TÜİK'in 2022 verilerine göre, parfüm ve kozmetik sanayisinde önemli bir yeri olan gül yağı üretiminde Türkiye, dünya sıralamasında ilk sırada yer almaktadır. 2021 yılı sonu itibarıyla ülkemizde üretilen gül yağının yüzde 95'i TR61 bölgesinden (Isparta, Burdur) sağlanmıştır. Aynı verilere göre, Türkiye genelinde toplam 18 bin 20 ton yağ gülü üretilmiş; bunun 15 bin 259 tonu 33 bin 170 dekar alanda Isparta'da, bin 925 tonu ise 4 bin dekar alanda Burdur'da gerçekleştirilmiştir¹³

2. Isparta Gül Yağına Coğrafi İşaret

Coğrafi işaret: Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş ürünü gösteren işarete “Coğrafi işaret” denir.

Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından, 2018 yılı itibarıyla **“Isparta Gül Yağı”na coğrafi işaret tescili verilmiştir. Coğrafi işaretin kapsadığı alanlar şu şekildedir: Isparta ili sınırları içerisinde 2 bin 39 hektarlık bir alan; Burdur il merkezi ve Ağlasun ilçesinde 409,6 hektar; Afyonkarahisar'a bağlı Dazkırı, Dinar ve Başmakçı ilçelerinde toplam 259 hektar; Denizli ili sınırları içerisinde ise 32 hektarlık bir üretim sahası belirlenmiştir. Böylece Isparta Gül Yağı'nın coğrafi işaret kapsamındaki toplam üretim alanı 2 bin 39,6 hektara ulaşmıştır**¹⁴.

*Her ne kadar Isparta Gül Yağı'na coğrafi işaret alınmış olsa da bu tescilin gül üretimini bölgesel sınırlar içinde tutmak konusunda yeterince etkili olmadığı ifade edilmektedir. “Gül üretiminin, belirlenen sınırların dışına —hatta yurt dışına (Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan vb.) —çıkarılmasına engel olunmadığı ve bazı kurumlar tarafından bu yayılımın desteklendiği belirtilmektedir*¹⁵

¹² Türk Patent ve Marka Kurumu, *Isparta Gülü*.

¹³ BAKA, *Tıbbi ve Aromatik Bitkileri Markalaşma Stratejisi*.

¹⁴ milliyet.com

¹⁵ Özgün, Cengiz. *Türkiye'nin Tarım Politikasında Gül Üretiminin Dünü, Bugünü, Yarını*.

Bu durum, Isparta gülünün geleceği açısından kritik öneme sahiptir. Zira devletin tarım politikalarında gül üretim alanları coğrafi işaret tesciliyle belirlenmiş olsa da bu alanların denetimi yeterince sıkı bir şekilde yapılmamaktadır. Bu nedenle, ***coğrafi işaret kapsamındaki alanların korunması ve üretimin belirlenen sınırlar içinde kalmasının sağlanabilmesi için denetim mekanizmalarının daha etkin biçimde işletilmesi gerekmektedir.***

3. Isparta Gülü Gül Dikim/Üretim Alanları

Son yıllarda bölgede yaşanan kuraklıkla birlikte, yağış rejimlerinde de önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu nedenle, Isparta Gülü için mevcut dikim alanlarının yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Göller Bölgesi'nde yer alan Isparta Gülü dikim alanları, ***coğrafi işaret yetki sınırları içerisinde*** kalmak koşuluyla, ürün gelişimi ve rekolte tahminlerinin modern teknik ve teknolojilerle belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Süleyman Demirel Üniversitesi konuyla ilgili görüşünü basın bildirisinde şu şekilde belirtmiştir¹⁶: ***“Isparta gülü üretim alanı, bölgesel yayılışı, mevcut bahçelerin yaşı vb. konularda veri tabanı oluşturacak veriler, gül işleme tesislerinin çiçek alımları üzerinden tahmin yoluyla elde edilmektedir. Bu durum, rekolte tahmini yapılmasını ve üretim politikalarının belirlenmesini oldukça zorlaştırmaktadır. Uzaktan algılama ve haritalama teknikleri ile Göller Bölgesi'nde Isparta gülünün yatay ve dikey olarak optimal yetişebileceği sınırlar ve dikim alanları ortaya konulmalıdır.”***

Üretim alanlarının birleştirilmesi ve özellikle sulanabilir alanlarda, tercihen damla sulama yöntemi kullanılarak yapılan dikimler, sektörün sürdürülebilirliği açısından stratejik öneme sahiptir. Bu planlama süreci, özellikle coğrafi işaretle belirlenmiş bölgelerde uygulanmalıdır.

3. Bulgaristan ve Isparta Gülü, Gül Yağı ve Gülsuyu Markalaşma Süreçleri

Gül ve Gül yağı sektöründe Isparta gül yağının en yakın rakibi **Bulgar Gül yağı ve Isparta Gül yağı'nın** markalaşma süreçleri incelendiğinde Isparta Gül Yağının pazarlanmasındaki avantajları ve dezavantajları üzerinde durulabilir.

3.1.Bulgar Gül Yağı Markalaşma Süreci

Gülcülük ve yağ gülü üretimi, zaman içerisinde Bulgaristan'ın önemli simgelerinden biri hâline gelmiştir. Bu kapsamda ***Kazanlık kentinde “Gül, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Enstitüsü”*** kurulmuş, ayrıca ***1969 yılında Gül Müzesi*** de açılmıştır. Bulgaristan'ın tıbbi ve aromatik bitkiler alanındaki araştırma ve üretim faaliyetleri köklü bir geçmişe sahiptir. **Bu**

---

¹⁶ (SDÜ Basın Bildirisi, w3.sdu.tr, 27.06.2014).

alandaki çalışmalar, 1892 yılında Sofya'da kurulan ve tıbbi bitkiler de dâhil olmak üzere geniş bir koleksiyona ev sahipliği yapan Üniversite Botanik Bahçesi ile başlamıştır.¹⁷ Kazanlık'ta yer alan Aromatik Bitkiler ve Gül Enstitüsü ise 1967 yılında faaliyete geçmiştir.¹⁸

1994 yılında, Bulgar gül yağı Bulgaristan Cumhuriyeti Patent Ofisi tarafından resmî olarak tescil edilmiştir. *Bulgaristan Ulusal Uçucu Yağlar, Parfümeri ve Kozmetik Birliği (BNAEOPC) ise 1999 yılında kurulmuştur.* Ülke, 2017 yılında Avrupa Birliği'nde en büyük şifalı bitki ve baharat üreticisi konumuna ulaşmıştır. **Bulgaristan Hükümeti tarafından 2019 yılında onaylanan Yağ Güllü Yasası taslağında, çiftçilerin yalnızca sertifikalı gül fidanı kullanmalarının zorunlu olduğu hükme bağlanmıştır.**¹⁹ Bu alandaki yasal düzenlemeler 2020 yılında çıkarılan Yağlı Tohumlu Gül Yasası ile devam etmiştir²⁰

3.2. Isparta Güllü ve Gül Yağının Markalaşma Süreci

Isparta Güllü'nün Tescil Yılı 2006'dır. Türk Patent Enstitüsü tarafından 6 Mayıs 2006 tarihinde Isparta güllüne coğrafi işaret tescil belgesi verilmiş ve bu belge ile yağ güllünün Isparta'ya özgü olduğu resmî olarak tescillenmiştir.²¹

- ✓ *Türkiye'de, Bulgaristan'daki gibi kapsamlı bir "Yağlı Tohum Gül Yasası" çıkarılamamıştır.*
- ✓ *Isparta Gül Yağının Tescil Yılı 2019'dur.*
- ✓ *Isparta Gül Suyunun Coğrafi İşaret Tescili 25 Temmuz 2022 tarihinde alınmıştır.* Bu tescil, Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından onaylanmış olup, Isparta'nın gül yetiştiriciliğiyle özdeşleşen ve uluslararası düzeyde tanınan gül suyu üretiminin coğrafi kaynağını koruma altına almayı hedeflemektedir. Aynı zamanda bu tescil ile Isparta gül suyunun geleneksel üretim yöntemleri, kalite standartları ve yöresel özellikleri güvence altına alınmış, ürünün taklit edilmesine karşı hukuki koruma sağlanmıştır.
- ✓ *Isparta Güllü 2006'da, Isparta Gül Yağı 2019'da ve Gül Suyu 25 Temmuz 2022 tarihinde coğrafi işaret tescili almıştır.* Bu gelişmelerle birlikte Isparta, hammadde ölçeğinde tescil, koruma ve tanıtım süreçlerini başarıyla tamamlamış durumdadır.²²
- ✓ *Isparta'da gülcülük endüstrisi,* 1954 yılında kurulan **Isparta Gül-Gül Yağı ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği** ile kurumsallaşmıştır. Bu birlik, dokuz

¹⁷ Bulgaria online

¹⁸ <https://touristportalgr.gitlab>

¹⁹ Google News Showcase, 13.04.2019.

²⁰ Baka, Tıbbi ve Aromatik Bitkileri Markalaşma Stratejisi.

²¹ Baydar, Hasan. *Yağ Güllü ve Endüstrisi.*

²² sondakika.com.

kurucu kooperatifin bir araya gelmesiyle oluşturulmuş olup, bölgedeki markalaşma sürecinin temelini atmıştır.

- ✓ **13 Şubat 2022 tarihli ve 31749 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararı ile tohumculuk sektöründe süs bitkileri dışındaki tüm tohumluklarda (tohum, fide, fidan) Katma Değer Vergisi (KDV) oranı yüzde 1 olarak belirlenmiştir.** Ancak yalnızca süs bitkileri için KDV oranı yüzde 18 olarak uygulanmaktadır.²³ **Isparta yağ gülü ise “süs bitkisi” kategorisinde değerlendirildiği için, bu ürüne uygulanan KDV oranı yüzde 18 ile yüzde 20 arasında değişmektedir.**

2016 yılında Isparta Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Şükrü Başdeğirmen, Isparta gülünün karşılaştığı sorunları şu şekilde dile getirmiştir: “Yağ gülünün, tiftik keçisi ve ipekböceği gibi daha fazla desteklenmesini talep etmekteyiz. Pamuk, şeker pancarı ve diğer Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri ürünlerinin KDV oranı yüzde 1 olarak uygulanırken, gül yağı, gül suyu ve diğer gül mamullerinde bu oran yüzde 18’dir.

Yüksek KDV oranı sebebiyle, kayıt dışı ekonomi ile mücadele edilen ülkemizde yeterli vergi geliri sağlanamamakta; bu durum merdiven altı üreticilerin artmasına, laboratuvar denetimlerinin yetersiz kalmasına ve özellikle kozmetik ürünlerde insan sağlığını tehdit eden kaçak ürünlerin piyasaya sürülmesine neden olmaktadır. Yağlık Isparta gülü ve ürünleri üzerindeki KDV oranının yüzde 1’e düşürülmesi, bu sorunların önüne geçecektir.”

Isparta Yağ Gülü; kimi zaman süs bitkisi, kimi zaman yağlı tohumlar, kimi zaman ise tıbbi-aromatik bitkiler kategorisinde anılmaktadır.

Fikir Isparta olarak temenimiz: Korunması gereken stratejik bir ürün olan ve dünya kültürel varlıkları listesine dâhil edilebilecek nitelik taşıyan Isparta Yağ Gülü’nün, Isparta halısında olduğu gibi ihmale uğramaması için gerekli yasal ve yapısal adımlar bir an önce atılmalıdır.

4. Isparta Yağ Gülü Niçin Endüstri Bitkileri Kapsamına Alınmalıdır

Bu konu, Süleyman Demirel Üniversitesi’nin (SDÜ) Isparta gülüne yönelik Destekleme Modeli teklifinde şu şekilde ifade edilmektedir²⁴:

“Yağ gülünün endüstri bitkileri içinde yer alması ve Tarım Havzaları Destekleme Modeli’ne göre fark ödemesi sistemi kapsamına alınması gerekmektedir. Isparta gülü, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından 2013 yılında endüstri bitkileri grubu kapsamına alınmış; ancak hâlen fark ödemesi yapılan ürünler listesinde yer almamaktadır.

²³ Süs Bitkileri Sektör Raporu, SÜSBİR, 2022.

²⁴ SDÜ Basın Bildirisi, w3.sdu.tr, 27.06.2014

Üreticilere prim/teşvik desteği sağlanması durumunda, ‘Isparta Güllü Stratejik Üretim Planlaması’ kapsamında mevcut yağ güllü alanlarının korunmasına katkı sağlanacaktır.”

Öte yandan, *SDÜ’nün Isparta güllüne ilişkin Destekleme Modeli teklifine göre “fark ödemesi sistemi kapsamında Isparta güllüne destek yoktur.”*²⁵

5. Yağ Güllü Çiçeği, Gül Yağı ve Türevleri

Yağ güllü çiçeği ve türevleri, farklı sektörlerde geniş bir kullanım alanına sahip olup özellikle kozmetik,parfümeri, gıda, temizlik ve sağlık gibi alanlarda yaygın olarak değerlendirilmektedir.

Gül yağı, başta kozmetik ürünler ve parfümlerde olmak üzere, koku verici ve kalıcılığı artırıcı özellikleri nedeniyle vazgeçilmez bir hammaddedir. Ayrıca gül yağı, tütün sanayisinde de aroma verici olarak kullanılmaktadır. Nitekim *“Gül yağı; gıda sanayinde likör, şekerçilik, sakız ve pudinglerde (maksimum kullanım oranı yüzde 0,002), meyve esanslarında koku verici katkı maddesi olarak; tütüne aroma ve lezzet kazandırmak amacıyla; sabun ve deterjan sanayinde; ayrıca diş macunlarında ve antiseptik etkisinden dolayı eczacılıkta, özellikle pomatların bileşiminde kullanılmaktadır.”*²⁶

Gül yağı üretimi sırasında elde edilen gül suyu ise; kozmetik sektöründe cilt bakım ürünlerinde, sağlık alanında ise antiseptik, hücre yenileyici ve ateş düşürücü özellikleri dolayısıyla tercih edilmektedir. Yapılan bir çalışmaya göre *“Gül suyu, parfümeri sanayinde; gül kremi ve tıraş losyonu üretiminde; tatlılar, şekerlemeler ve şuruplarda; ayrıca alkolsüz olması nedeniyle dini törenlerde de kullanılmaktadır. Halk arasında ise gül suyu, antiseptik etkisinden dolayı diş ağrılarında, göz iltihaplarında, egzama tedavisinde ve bağırsak bozukluklarında tedavi edici amaçlarla kullanılmaktadır”*²⁷

Gül çiçeğinden elde edilen diğer ürünler arasında gül tozu, gül çayı, gül reçeli, gül şarabı ve gül sirkesi yer almaktadır. Özellikle Türkiye’de gül reçeli, yaygın olarak tüketilen geleneksel bir tatlı türüdür. Gül şarabı ise gül yapraklarından elde edilen özel bir içkidir. Bunun yanı sıra kuru gül çiçekleri, aromatik yastıklarda veya dekoratif amaçlarla da değerlendirilmektedir.

6. Isparta Güllünün Özgün (Otantik) Değerlerinin Korunması ve Kırsal Turizmde Tanıtımı

Isparta Güllünün özgün (Otantik) ve geleneksel özellikleri niçin korunmalı ve kırsal turizme yönelik olarak tanıtım çalışmaları niçin yapılmalıdır?

²⁵ Isparta Tarımsal Yatırım Rehberi, 2022.

²⁶ Yalçın, (1988). Isparta ve Yöresinde Yağ Güllü Yetiştiriciliğinin Türkiye Ekonomisindeki Yeri, s.8.

²⁷ Baytop, (1963). Isparta ve Yöresinde Yağ Güllü Yetiştiriciliğinin Türkiye Ekonomisindeki Yeri.

Isparta gülü, yalnızca hoş kokusu ve estetik görünümüyle değil, aynı zamanda kültürel miras ve turizm potansiyeli bakımından da stratejik bir değere sahiptir.

Süleyman Demirel Üniversitesi (SDÜ), bu konuda şu görüşü dile getirmektedir: ***“Dünya’da sınırlı alanlarda üretilebilen, tarihi ve geleneksel özelliklere sahip stratejik bir ürün olan Isparta gülü gerek Türkiye gerekse dünyada ilgilileri dışında yeterince tanınmamaktadır. Isparta gülünün kültürel miras olarak gelecek nesillere aktarılması ve yaygınlaştırılması gereken tarihsel bir altyapıya sahip olup, yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekecek özgün özellikler taşımaktadır.”***²⁸

Bu bağlamda, **Isparta gülünün yalnızca kozmetik ya da tarımsal bir ürün olarak değil, aynı zamanda kırsal turizmin önemli bir unsuru olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.**

Fikir Isparta Topluluğu olarak; Isparta Yağ Gülü’nün turizm potansiyelinin daha etkili olabilmesi için mevcut eksikliklerin giderilmesi gerektiği; ve ***“Gül Müzesi”*** kurulmasını önermekteyiz. Böyle bir girişim, hem kültürel mirasın korunmasına katkı sağlayacak hem de Isparta’nın turizm gelirlerini artırmaya yönelik somut bir adım olacaktır.

7. Gül Turizmi ve Gül Müzesi

Turizm denildiğinde akla gelen unsurlardan biri, ziyaret edilen yörenin müzeleridir. Isparta denince ise ilk hatırlananlar arasında gül ve halı yer almaktadır. Kültürel mirasımızın önemli parçalarından biri olan Isparta Halı ve Kilimleri, gelecek nesillere aktarılmak üzere Prof. Dr. Turan Yazgan ***Etnografya Halı ve Kilim Müzesi*** aracılığıyla yaşatılmakta ve tanıtılmaktadır.

"Lavanta Kokulu Köy" olarak ünlenen Keçiborlu ilçesine bağlı Kuyucak köyü, 2018 yılında 250 bin ziyaretçiyi ağırlarken; bu sayı yaklaşık üç kat artarak 750 bine ulaşmıştır.²⁹ Öte yandan, 2024 yılının ilk dokuz ayında Isparta’yı toplamda 383 bin 385 kişi ziyaret etmiştir. Bu sayının 365 bin 854’ü yerli, 17 bin 531’i ise yabancı turistlerden oluşmaktadır.³⁰

Turizm açısından söz konusu rakamlar, gül turizmine yönelik tanıtım ve organizasyonların artırılmasıyla ve bu alanda markalaşabilmek için yatırımların yapılması gerekmektedir. Bu alandaki teşebbüslerden biri Gülpark Yaşam Turizm Merkezi ve Gül Müzesi olmuştur.

7.1. Gülpark Yaşam Turizm Merkezi ve Gül Müzesi (2014)

Haydar Kemal Kurt, 10 Mayıs 2014 tarihinde yaptığı basın açıklamasında, kozmetik sanayi alanındaki çalışmaları hakkında şu ifadelerle yer vermiştir: ***“Gülpark Yaşam ve Turizm***

²⁸ SDÜ Basın Bildirisi, 27.06.2014

²⁹ Isparta Valiliği, 20.09.2019

³⁰ Demokrat Gazetesi

*Merkezi, çok amaçlı olarak planlanmıştır. Proje kapsamında, 400 farklı gül çeşidinin yetiştirileceği gül bahçelerinin yanı sıra konaklama tesisleri ile gül ürünlerinin kullanılacağı SPA üniteleri yer almaktadır. Ayrıca, eğlence alanları, her türlü gül ürününün satışa sunulacağı alışveriş merkezleri, organik konaklama ve dinlenme üniteleri de projeye dâhil edilmiştir. Bu çerçevede, bir Gül Müzesi'nin kurulması da planlanmıştır.”*denilmesine rağmen bu alanda olumlu bir adım atılamamıştır.Halbuki;

Yağ gülü üretiminde dünyadaki en önemli rakibimiz olan Bulgaristan'da, gül üretimi ve kültürüyle ilgili iki önemli müze bulunmaktadır. Bunlardan biri Kazanlık'taki **Gül Müzesi**, diğeri ise aynı şehirdeki **Gül Yağı Müzesi'dir**.

Kazanlık **Gül Müzesi**, 1967 yılında küçük bir sergi olarak faaliyete başlamış, 1969 yılında ise bağımsız bir müze statüsü kazanmıştır.³¹ Günümüzde bu müze, UNESCO Dünya Mirası Alanları arasında yer almakta olup, Bulgaristan'daki gül toplama ve üretim süreçlerine ilişkin 15 binden fazla materyali barındırmakta ve sergilemektedir.³² Ayrıca, yine Kazanlık'ta, Rozarium Parkı içerisinde yer alan **Gül Yağı Müzesi** 2016 yılında ziyarete açılmıştır. Bu müze, gül yağı ve diğer gül ürünlerinin tarihine ışık tutmaktadır.³³

Bulgaristan örneğinde olduğu gibi;güle ait kültürel değerlerimizin korunması ve somutlaştırılması gerekliliğine inanmaktayız.

Isparta denildiğinde akla gelen ilk unsur, uluslararası tanınırlığa sahip Isparta gülüdür. Ancak, bu önemli kültürel mirası yansıtan bir Gül Müzesi ya da Gül Yağı Müzesi'nin Isparta'da bulunmaması dikkat çekicidir. Bu amaca yönelik olarak izlenmesi gereken yol haritasını da şu şekilde önerebiliriz:

7.2. Gül ve Gül Yağı Müzeleri

İlimizde Gülün tarihini ve üretimini tanıtan **Gül Müzesi** ve **Gül Yağı müzesi** yoktur.

Gülcülük sektörü Isparta'ya:

1.Gül Yağı Müzesi: Gül üretimi yapılan Yakaören, İslamköy,... gibi gül üretim merkezlerinde kurulabilir.

2.Gül Müzesi: Isparta şehir merkezinde, tarihi bir yapı restore edilerek turizme kazandırılmalı. Bu müze İstasyon bölgesindeki tarihi yapılardan biri olabilir. Ayrıca;

---

³¹ Bulgaria Online

³² Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Markalaşma Strateji Planı, BAKA

³³ BNR Haber

Gülcülüğün gelecek nesillerce de yaşatılması için Gülü Ispartaya getiren İsmail Efendi adını taşıyan **Gül Vakfı** kurulmasını; Gülcülüğün Kurumsallaşma ve kültürel hafızayı yaşatması adına **Fikir Isparta** olarak önermekteyiz

7.3. Isparta Yağ Gülünün Turizmdeki Önemi

Batı Akdeniz Kalkınma Ajası (BAKA) da, Yağ Gülü Tarımı ve Endüstrisi 2020 Fizibilite Raporunda Isparta'nın yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekecek özgün özellikler taşımasından bahisle: ***“Isparta gülünün geleneksel ve özgün (otantik) özellikleri korunmalı ve kırsal turizme yönelik olarak tanıtım çalışmaları artırılmalıdır. Dünyada sınırlı alanlarda üretilen, tarihi ve geleneksel özelliklere sahip stratejik bir ürün olan Isparta Gülü'nün ülkemizde veya yurt dışında tanınırlık çalışmalarının artırılması gereklidir. Isparta Gülü kültürel miras olarak gelecek nesillere aktarılması ve yaygınlaştırılması gereken tarihsel bir altyapıya sahiptir; yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekecek özgün özellikler taşımaktadır”*** denilmektedir.

Fikir Isparta olarak Gül Turimi için önerilerimizden biri seçilecek gül üretim bölgelerinde Gül rotaları altyapısı oluşturulmalı.

Tarladan fabrikaya, gül müzesi ve deneyim atölyeleriyle zenginleştirilmiş bir turizm paketi oluşturulmalı. **Ziyaret edilecek gül bahçeleri → Gül hane → müze → mağaza Zincirinin oluşturulabilmesi için öncelikle Gül ve Gül yağı müzeleri kurulmalı.**

Isparta'da Gülcülüğün, Gül Bahçeleri ve Parkları Turizme dayalı olarak bazı bölgelerde yeniden organize edilerek canlandırılması turizmin gelişmesine katkı sağlayabilir.

8. Dünya’da Yağ Gülü ve Yağ Gülünden Elde Edilen Ürünlerin Ticareti

Günümüzde, dünyada yağ gülünün ana üretim merkezleri, Türkiye ve Bulgaristan’dır. Türkiye, özellikle Isparta ve çevresindeki illerde, dünya piyasasında tanınan "Türk gül yağı" üretimi ile dikkat çekmektedir.

“Türkiye 18’in üzerinde ülkeye gül yağı ve türevlerini ihraç etmektedir. Türkiye’nin gülden elde edilen uçucu yağ (terpeni alınmamış) ihracatı 2016 yılında yaklaşık 15.6 milyon \$ iken 2022 yılında 19.5 milyon \$’a ulaşmıştır.”³⁴ Ancak:

Gül yağının, nihai ürün olarak ihracatının artırılabilmesi için, markalaşma ve pazar sorunlarının çözümü gerekebilir. Fikir Isparta olarak:

---

³⁴ TÜİK, 2023.

Gelecekte Türkiye'nin gülcülük alanında daha da güçlenebilmesi için, "Gül ve Tıbbi Aromatik Bitkiler Vadisi" gibi projeleri hayata geçirerek dünya kozmetik sanayisinde güçlü bir aktör haline gelmesi, markalaşmaya önemvermesi ile mümkün olabileceğini ifade edebiliriz. Bu aşamaya gelindiğinde gülcülük sadece bir tarım faaliyeti olarak kalmayacak, aynı zamanda Türkiye'nin kozmetik sektöründe güçlü bir oyuncu olmasına da olanak sağlayacaktır.

8.1. Dünya’da Kozmetik Sektörü ve Türkiye’nin Konumu

Gülden elde edilen ürünler, kozmetik ve parfümeri sektöründe başta Fransa olmak üzere sırasıyla, Almanya, İtalya, İspanya ve İngiltere’dir. Katma değeri yüksek olan kozmetik sektöründe, Avrupa’da yaklaşık olarak 500 bin kişi istihdam edilmektedir.³⁵

“Avrupa ülkelerinin 2020 yılı ihracat hacmi sırasıyla, Fransa’da yaklaşık 12 milyar Euro, Almanya’da yaklaşık 4,5 milyar Euro, İtalya, İspanya ve İngiltere’de ise yaklaşık 2,5 milyar Euro seviyesinde gerçekleşmiştir. Kozmetikte söz sahibi ülkelerden birisi olan ABD’nin 2020 yılı ihracat hacmi ise 5 milyar Euro civarındadır.”³⁶

Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre ***Türkiye’nin 2020 yılında toplam gül yağı ihracatı yaklaşık 42,5 ton olarak gerçekleşmiş ve bu ihracat karşılığında yaklaşık olarak 35,2 milyon Euro gelir elde edilmiştir.***

Kozmetik ve parfümeri sektöründe ise aynı yılda Türkiye’nin; ***İhracat hacmi*** 290 milyon Euro civarındayken, Bulgaristan’ın ihracat hacmi 98 milyon Euro civarındadır.³⁷ ***Söz konusu ihracat rakamları, katma değerli üretim ve ticaretin önemini gözler önüne sermektedir.*** Nitekim konu ile ilgili Prof. Dr. Erdoğan Güneş’in 2005 yılında yaptığı bir araştırmada, Türkiye gül yağının işlenmesine yönelik yapacağı yeni yatırımlar sayesinde, mevcut ihracat gelirlerinin beş katına çıkacağı öngörülmektedir.

Parfümeri ve kozmetik sektöründe, gül yağı ve gül koncreti üretiminde bulunan Gülbirlik kooperatifi, Rosense markasıyla, dünya kozmetik pazarının büyük bir kısmını elinde tutan Fransa, İngiltere, Almanya, İtalya, İsviçre ve Amerika gibi ülkelerin yanında, Türkiye’nin yerel bir markası olarak yer almaya çalışmaktadır.

---

³⁵ Uysal, 2016; 28

³⁶ Bitrak Orçun, Orhan ve Hatırlı, Selim Adem. Dünyada Yağ Güllü Piyasası ve Türkiye’nin Rolü.

³⁷ TradeMap, 2021.

8.2. Fransa ve Türkiye’de Kozmetik Vadi Kümelenme Çalışmaları

8.2.1.Fransa Kozmetik Vadisi

Fransa da **Kozmetik Vadisi** 1994 yılında Chartres şehrinde kurulmuştur. Kozmetik sektöründe pazar lideri olan “**Kozmetik Vadisi**”nin kökeni, 1970’li yıllara dayanmaktadır. Yabancı yatırımı çekmeyi başaran bir kümelenme olan **Kozmetik Vadisi, günümüzde yaklaşık 16 milyar Euro ciroya sahip 550 şirketi barındırmaktadır**. Bu şirketlerden yüzde 75’i KOBİ statüsündedir. Kozmetik Vadisi’ndeki **firmalar 47 bin’den fazla kişiyi istihdam etmekte olup, yaklaşık 7 bin bilim insanı ile çalışmaktadır**. Bu yapı, kozmetik ve parfümeri konusunda **AR-GE yönünden gelişmiş 6 adet üniversite ile işbirliğinde bulunmakla birlikte, 200 araştırma laboratuvarı, 75 milyon Euro değerinde 41 araştırma projesi ve 136 eğitim birimine ev sahipliği yapmaktadır**.³⁸ Fransa, dünyanın önde gelen parfüm üreticisi ve ihracatçısıdır. 2024 yılında Fransa’nın toplam parfüm ihracatı yaklaşık 22,5 milyar euroya ulaşmıştır (Premium Beauty News). Bu rakam, Fransa’nın küresel parfüm pazarındaki lider konumunu pekiştirmektedir.

Gülcülüğün Isparta’ya olan doğrudan ekonomik katkısı açıktır. Ancak bu katkı hammadde olarak değil de ürün olarak göz önüne alınırsa elde edilen gelir daha da yüksek olabilir. Örneğin, kozmetik sektöründe Türkiye’de satılan çeşitli ürünlerin ancak yüzde 10’u yerli firmalar tarafından karşılanmaktadır. Yerli kozmetik üretiminin gelişmesi ve büyümesi gerek ülke açısından gerekse Isparta açısından büyük önem taşımaktadır.³⁹

8.2.2. Türkiye’de Kozmetik Vadi Kümelenme Çalışması

8.2.2.1. Gül Vadisi Projesi (2013)

“Süleyman Demirel Üniversitesi (SDÜ) tarafından hazırlanan ve Kalkınma Bakanlığı’nca kabul edilen Gül Vadisi Projesi üniversitenin sınırları içinde 137 bin metrekare alanda gerçekleştirilecek.”⁴⁰

Projenin Adı Gül Vadisi: Gül Turizm, Sağlık, Araştırma ve Yaşam Merkezinin kurulması.

Projeyi Destekleyen Kuruluş: Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA)

Projenin Uygulayıcısı Kuruluş: Süleyman Demirel Üniversitesi

Proje Ortakları: Süleyman Demirel Üniversitesi (%97,00), GÜLBİRLİK (Isparta (%1,00.),

Güneykent Belediyesi (Keçiborlu/Isparta(%1,00), Arzen Kozmetik, Isparta (%1,00).

Gülsaray Kozmetik, Isparta (%1,00)

³⁸ Bıtrak, Orhan Orçun. ve Hatırlı, Selim Adem., Dünyada Yağ Güllü Piyasası ve Türkiye’nin Rolü.

³⁹ Bilir, Selva. Ispata İlinde Gülcülük ve Ekonomik Önemi.

⁴⁰ Sabah, 3.3.2013.

Proje Bütçesi:10.667.000,00 TL.

Ajanstan Talep Edilen Destek Tutarı: 8.000.000,00 TL,

Proje Süresi: Projenin Kalkınma Bakanlığı tarafından onaylanması ve taraflarca sözleşmenin imzalanması sonrasında 24 ay.

8.2.2.2. Gül Vadisi Proje kapsamında planlanan başlıca tesisler

Gül Müzesi: Gül sanayi tarihi, gül herbaryumu ve tanıtım salonlarıyla gülün kültürel ve tarihi önemini ziyaretçilere sunacaktır.

Kozmopark: GÜLAR kontrolünde kurulacak bu merkezde, kozmetik ürünlerinin satışı artırılacaktır.

Teke Yöresi Folkloru Merkezi: Yöresel kültürün tanıtılacağı, eğitim ve sunum salonlarının bulunacağı bir tesis olarak planlanmaktadır.

Satış Birimleri: Gül ürünleri ve canlı gül fidanlarının satışının yapılacağı alanlar oluşturulacaktır.⁴¹

Bu kadar detaylı proje aradan 12 yıl geçmesine rağmen hayata geçirilememiştir. Ancak bir yıl sonra SDÜ'den şu açıklama gelmiştir:

8.2.2.3. SDÜ: Gül Vadisi Projesi Hayata Geçirilmeli Açıklaması (2014)

Bu projenin hayata geçirilmesi için SDÜ bir yıl sonra, 27 Haziran 2014'te Gül Vadisi için şu çağrışı yapmıştır: **"Üniversite-Sanayi işbirliği kapsamında Süleyman Demirel Üniversitesi öncülüğünde BAKA tarafından desteklenerek projelendirilen "Gül Vadisi" gül ve gül ürünleri üreticileri ile Ar-Ge faaliyetlerinin yürütüleceği bir merkez olarak planlanmıştır. Bu proje ile parfüm ve kozmetik sanayi'nin geliştirilmesi ihtisaslaşmanın sağlanması beklenmektedir."**⁴²

Yukarıda sıralanan projelerden sadece GÜL-AR hayata geçirilebilmiştir.

---

⁴¹ Haber32, 01.03.2013

⁴² SDÜ Basın bildirisi, 27.06.2014

8.2.2.4. GÜLAR Müdürlüğü (2004)

2004 yılında; Süleyman Demirel Üniversitesi Gül Ürünleri Araştırma ve Uygulama Merkezi (GÜLAR), gül ve gül ürünleri üzerine bilimsel araştırmalar yapmak, üreticilerin sorunlarına çözüm bulmak ve gül tarımını desteklemek amacıyla kurulmuştur.⁴³

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından da desteklenen, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta Ticaret ve Sanayi Odası, Isparta Ticaret Borsası, GÜLBİRLİK ve sektörden STK'ların ortaklığıyla yürütülen **Gül ve Tıbbi-Aromatik Bitkiler ve Ürünlerini Araştırma ve Geliştirme Laboratuvarı (GÜLAR)** kamu-üniversite-sanayi işbirliğinde güzel bir örnek teşkil etmektedir.

“Isparta’da gül ile ilgili bir araştırma merkezi (**GÜLAR**) 2004 yılında çalışmalarına başlamasına karşın, **Bulgaristan’da Gül Enstitüsü 1907** yılında kurulmuştur.

Gülbirlik’e göre Gülar’ın çalışmaları henüz istenilen seviyelere ulaşamamıştır.⁴⁴

Göller Bölgesi’nde 25’e yakın Tıbbi-Aromatik yağ tesisi bulunuyor. Bu fabrikalarda gül ve diğer bitki uçucu yağları ve aromatik suları, “Distilasyon Sistemleri” ile elde ediliyor. Bu endüstrisinin Isparta’da konuşlanması Göller Bölgesi’nin "Aromatik Bitkiler Vadisi" olması için önündeki engelleri kaldırmaktadır.⁴⁵

Gül ve Tıbbi-Aromatik Bitkiler ve Ürünleri Araştırma ve Geliştirme Laboratuvarı GÜL vadisi Projesinin alt yapı çalışmalarının temelini oluşturabilir.

Gül ve Aromatik Bitkiler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü (GÜLAB)

GÜLAB:2019 yılında Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi bünyesinde kurulmuştur.⁴⁶

Isparta ilinde bulunan aromatik yağ fabrikaları ve kozmetik firmalarının yoğun faaliyet gösterdiği Göller Bölgesi’nde, tıbbi ve aromatik bitkiler üzerine araştırmalar yürütmek amacıyla kurulmuştur. Merkezin öncelikli hedefi, ülke ekonomisine katma değer sağlayabilecek ürünler geliştirmek ve bunları özel sektör, kamu ve diğer üniversitelerle paylaşmak veya ortak projeler geliştirmektir.⁴⁷

8.2.2.5. Yıl 2014 Yeniden Gündeme Gelen Kozmetik Vadisi

Isparta kozmetik ve parfüm endüstrisinin tüm ülkede gelişmesi için büyük bir **Kozmetik Vadisi** oluşturma potansiyeline sahiptir. 23. Dönem Isparta Milletvekili Haydar Kemal Kurt

⁴³ SDÜ

⁴⁴ Özgün, Cengiz Türkiye’nin Tarım Politikasında Gül Üretiminin Dünü, Bugünü, Yarını.

⁴⁵ Erbaş, Sabri. Aromatik Bitkiler ve Kozmetik Vadisi Hayata Geçiyor, 2018

⁴⁶ Mutlucan, Murat. Türkiyede Yağ gülü Tarımı ve Gül Ürünleri Üretimi.

⁴⁷ gulab.isparta.edu.tr

10 Mayıs 2014'te kurulmasını düşündüğü “Kozmetik vadisi” için basına şu açıklamayı yapmıştır:

“Kozmetik sanayine yapılacak yatırımlarla Isparta'ya özgü 6. bölge teşviklerinden yararlanabileceğimiz bir düzenlemeye gidilmesini istedik. Ancak bu da taraf bulmadı. Eğer kozmetikte bu imkan bize tanınsaydı ciddi bir rekabet şansı ve yeni iş kolları elde edecektik. 1/100000 ölçekli Çevre Düzeni Planı, şehrin geleceği açısından bu planın değerlendirilmesi gerekir.” Bu sözler Haydar Kemal Kurt'un kozmetik sanayinin Isparta'da kurulabileceği yönünde yaptığı çalışmaların açıklamasıdır.

8.2.2.6. Yıl 2020 Isparta Kozmetik ve Sağlık Vadisi GÜDÜMLÜ PROJESİ

Isparta Kozmetik ve Sağlık Vadisi GÜDÜMLÜ PROJESİ, Fransa'daki Kozmetik Vadisi'ne benzer bir proje olarak kurulmak istenmiştir.

Proje kapsamında Süleyman Demirel Üniversitesi (SDÜ) kampüs arazisinin 83 dekarlık bölümü üzerinde toplam 16 bin m2 ışık kapalı alanı bulunan bir iş geliştirme merkezi oluşturulacaktır. Projenin hayata geçirilmesi ile kozmetik sektöründe faaliyet gösteren firmaların standartlara uygun üretim yapabileceği tesis ve kümelenme ihtiyacının karşılanması, yenilikçi üretim yapacak girişimlere kuluçka ile OSB ölçeği arasında ortam oluşturulması ve ayrıca girişimlerin yönetim danışmanlığı ve teknik danışmanlık hizmetleri ile KOSGEB'in İŞGEM'lere (İş Geliştirme Merkezlerine) yönelik ilave desteklerinden faydalanmalarının sağlanması hedeflenmiştir.⁴⁸

Şayet Kozmetik vadisi projesi gerçekleşseydi; Türkiye, sektörde yüksek rekabet gücü potansiyeline sahip olacak kalitesiz, sağlıksız ve taklit ürünlerin üretiminin önü kesilecek ve dünya kozmetik piyasasında söz sahibi olacağı bir konumuna gelebilecekti.

Sonuç olarak

2013 yılında **BAKA** destekli **Gül Vadisi projesi** 2020 yılında **KOSGEB ve İŞGEM** desteği ile tekrar **“Kozmetik ve Sağlık Vadisi”** olarak gündeme gelmiştir fakat Hayata geçirilememiştir.

9. Türkiye ve Bulgaristan'da Gül ve Gül Yağına Destekler

Gül ve Gül yağı piyasasında en büyük rakibimiz Bulgaristandır. Bulgaristan Gül yasası AB destekleri yönleriyle Türkiye'den avantajlı konumdadır. **Bulgaristan'da 2020 yılında**

---

⁴⁸ Isparta Valiliği, 2020

“Yağlı Tohumlu Gül Yasası” çıkmıştır. Türkiye’de ise Yağlı Tohum Gül Yasası adında özel bir yasa bulunmamaktadır.

Türkiye’de 13 Şubat 2022 tarih ve 31749 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Kararla, tohumculuk sektöründe süs bitkileri hariç **tüm tohumluklarda** (tohum, fide, fidan) **KDV yüzde 1** olmuştur. **Sadece süs bitkilerinde KDV yüzde 20’dir. Isparta Yağ gülü de süs bitkileri statüsünde olduğu için KDV yüzde 20’dir.** Dolayısıyla **Gülcü yağı sektörüne** farklı destekler gerekmektedir.

9.1. Türkiye’de Gülcülüğe ve Gül yağına Üretim Destekleri

9.1.1. Türkiye’de Gül Destekleme Politikaları

Türkiye’de yağlı tohum gül üretimini destekleyen veya düzenleyen konular genellikle Tarım ve Orman Bakanlığınca desteklenmektedir. Konuyla ilgili olarak Tarım Orman Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı açıklaması şu şekildedir:

“Yağ gülünün süs bitkisi statüsünden çıkarılıp yağlı tohumlu bitkiler ve endüstri bitkileri grubuna dahil edilmesi ile mazot ve gübre desteğinde artış olmuştur. 2021 yılında 17 TL/da mazot desteği ve 8 TL/da gübre desteği verilmiştir.”

Isparta yağ gülü üretimi ve ticareti; tarım, çevre koruma ve ihracatla ilgili düzenlemeler çerçevesinde değerlendirilmektedir. **Bu destekler çiftçiye verilen genel destekler çerçevesindedir. Gül çiçeğine verilen özel bir destek bulunmamaktadır.** Bu konuya farklı bir pencereden bakılacak olursa bazı konular gündeme getirilebilir.

9.1.1.1. Gül Üreticisine özel Mazot Desteği verilebilir mi?

Gül üreticilerinin girdi maliyetlerini belirleyen faktörlerden birisi motorindir.

- ✓ 31 Aralık 2024’te motorin 43,91 TL/lt.dir. Bir litrede ödenen Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) 10,59TL ve Katma Değer Vergisi (KDV) ise 7,32TL’dir. **Gül üreticisi 1 litre mazot için ödediği, KDV+ÖTV=17,91 TL’dir. Gül çiftçisine litre başına bu destek verilebilir.**Yat, kotra ve teknelerin alımında ÖTV oranı yüzde 0 olarak uygulanmaktadır. Yine bu tür deniz araçlarının tesliminde KDV oranı yüzde 1’e düşürülmüştür.⁴⁹ Aynı uygulama, KDV ve ÖTV’siz ya da yüzde 1 gibi sembolik bir oranda genelde tarımda, özelde ise stratejik ürün olan **Gülü üreten çiftçilere** (Tarım Krediyeye, ÇKS’ye kayıtlı çiftçilere) de uygulanabilir. Bu durumda gül üreticisinin (çiftçinin) üretim maliyeti oldukça düşebilir.

- ✓ **Dünya kültürel Mirasına girmeye aday nadir bir bitki olan Isparta gülü bu**

---

⁴⁹ eduhukuk.com

şartlarda üretilmeye çalışılırken çay bitkisinde durum böyle değildir.

- ✓ **Yıl 1940'ta** 3788 Sayılı Çay Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunla, **Türkiye'de çay tarımı güvence altına almış ve çay bahçesi kuracaklara ruhsatname alma zorunluluğu getirmiştir.** Ayrıca, çay tarım alanlarının genişlemesi ve üretim miktarının artması bu kanunla desteklenmiştir.⁵⁰

Isparta gülü ve gül yağı için Çay Kanununa benzer kanun düzenlemesine gidilememiştir. Bu bölgemizdeki çiftçiler açısından önemli bir dezavantajdır. Yine:

- **4 Nisan 2012** tarihinde açıklanan Yeni Teşvik Paketi kapsamında, teşvik uygulamalarında 4. bölge içinde yer alan **Rize'de Çay stratejik** ürün statüsüne alınmış ve **prim desteği** verilmeye başlanmıştır. Buna karşılık, Isparta ise teşvikte 2. bölge içinde değerlendirilmiş; bu nedenle tarımsal üretim açısından ilin ekonomisine önemli katkı sağlayan gül, Gülbirlik Genel Müdürü'nün de talebine rağmen **stratejik ürün** kapsamına dâhil edilmemiştir.

Şayet Isparta gülü **Yağlık Tohumlu Bitkiler ve Endüstri Bitkileri** grubuna alınırsa diğer Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri ürünlerindeki gibi KDV oranları yüzde 1 üzerinden değerlendirilecektir.

Bunlar mümkün olmadığı takdirde; bu şartlar altında Bulgaristan ile rekabet ortamı ilerleyen yıllarda oldukça zorlu bir döneme girecek, dünya piyasalarında rekabet imkanı hemen hemen hiç kalmayacaktır.

- ✓ **Çaya verilen desteklerden biri de Çayda gençleştirme budaması tazminatıdır.** Çay tarımında 2004/7758 sayılı Bakanlar kurulu kararıyla çayda **budama tazminatı** etkin bir şekilde uygulanmaktadır. Bu karar doğrultusunda, çaylıkların her yıl belirli bir oranla budanması ve bu süreçte üreticilere tazminat ödenmesi öngörülmüştür.

Çayda olduğu gibi, Isparta Yağ Gülüne Gençleştirme Budaması Tazminatı verilebilir. BAKA konuyla ilgili şu değerlendirmeyi yapmıştır:⁵¹ “Isparta gülünde gençleştirme yapıldığında **iki yıl dekar başına ortalama 500 kg gül çiçeği kaybı ortaya çıkmaktadır.** Bu kayıpların gençleştirme budama tazminatı olarak üreticiye ödenmesi halinde, **Isparta Gülü Stratejik Üretim Planlaması** kapsamında iyi bir organizasyon ile gül bahçelerinin 10 yıllık bir periyot içinde dönüşümlü olarak gençleştirilmesi üretimin istikrarını sağlayacaktır.”

Göller yöresinde mevcut gül bahçelerinin çoğu ekonomik verim yaşını aşmış yaşlı gül bahçelerinden oluşmaktadır. **Isparta yağ gülü üreticilerine yönelik budama tazminatı**

⁵⁰ caykur.gov.tr

⁵¹ BAKA, Yağ Gülü Tarımı ve Endüstrisi Fizibilite Raporu 2020.

hakkında belirlenmiş herhangi bir destek bulunmamaktadır. Ancak geçmişte çay tarımında uygulanan *gençleştirme budaması tazminatı* 'nın gül tarımı yapan işletmeler için de yasalaştırılması gerektiği yönünde görüşler dile getirilmektedir.⁵² Çay tarımında uygulanan *gençleştirme budaması tazminatı* gül tarımı yapan işletmeler için de yasalaştırılarak uygulanabilirse Isparta yağ gülünün uluslararası alanda rekabet şansı artabilir.

9.1.1.2. "Isparta Yağ Gülü" Üreticilerine Verilen Destekler

Isparta'da yetiştirilen yağ gülü (*Rosa damascena* Mill) üreticileri için çıkarılmış özel teşvik, destek ve kanun *bulunmamaktadır.* Ancak gül üreticileri yalnızca genel tarımsal desteklerden yararlanabilmektedir. Bunlar:

Gül üreticilerine tarsim sigortası: Gül üreticilerine tarım sigortası TARSİM kapsamında özel ayrıcalıklı bir destek bulunmamaktadır. Gül üreticileri de Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) kapsamında desteklenmektedir. Bu sigortalarda Poliçe priminin yüzde 50'si devlet tarafından karşılanmaktadır.

Gül üreticilerine iyi tarım uygulamaları desteği: İyi tarım uygulamaları (İTU), tarımsal üretimde çevreyi koruyan, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyen, doğal kaynakları verimli kullanan, güvenli ve kaliteli üretimi hedefleyen bir tarım sistemidir. *Isparta Gölünün üretimine İyi Tarım Uygulamaları (İTU) kapsamında da özel bir destek/teşvik yoktur.* Bu konuda Isparta Tarım İl Müdürlüğü'nün açıklaması şöyledir:⁵³

"Gül üreticileri de, *İyi Tarım Uygulamaları'na* uygun üretim yapmaları halinde, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından desteklenmektedir. Örneğin, İyi Tarım Uygulamaları kapsamında üretim yapan süs bitkileri ve tıbbi aromatik bitkiler üreticileri (gül, lavanta vb.) dekar (1.000 m²) başına 100 TL destek alabilmektedir.

Bu desteklere ilaveten, farklı alanlarda üretim yapan çiftçilerle, gül üretimi yapan çiftçiler aynı destekler ve teşviklerden yararlanabilmektedirler. Bunlar; Ar-Ge Desteği ve Hibeler, Avrupa Birliği IPARD Fonları, Kırsal Kalkınma Projeleri, Ziraat Bankası Kredileri, Kredi Garanti Fonu (KGF), TÜBİTAK Desteği , İhracat Destekleri ve Kalkınma Ajansları destekleridir.

---

⁵² Plantdergisi.com

⁵³ Isparta.tarim.gov.tr

9.1.1.3. Isparta Gülü “Stratejik Üretim Planlaması” yapılmalıdır

Isparta Yağ gülüne özel, Isparta gülünü markalaştıracak, özel destek projelerden biri olabilecek **(BAKA) destekli GÜL VADİSİ projesi (2013)** ve yine KOSGEB ve İŞGEM destekli **Kozmetik ve Sağlık Vadisi projesi (2020)** yılında hayata geçirilememiştir. Bu nedenle Isparta Gülü için günümüz şartlarına ve dünya piyasalarındaki durumlar da göz önüne alınarak yeni bir “Stratejik Üretim Planlaması yapılması önemlidir. Bu stratejik planlamanın en önemli ayağı Gülcülüğe can suyu olacak özgün teşvik ve destekler olmalıdır.

9.2. Bulgaristan’da Gülcülüğe ve Gül yağına Üretim Destekler

Bulgaristan’da gül üreticileri ve sanayicilerinin Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Fon’larından faydalandıkları bilinmektedir. Ülkemizde de Avrupa Birliği IPARD Programı kapsamında Tarımsal Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu’nun, Türkiye’nin de uluslararası rekabet gücünün artırılmasına yönelik son yıllarda açtığı desteklerle sektöre önemli hibe kaynakları sunmaktadır.⁵⁴

BAKA raporunda Bulgar Hükümetinin Bulgar Gül yağına verdiği destekler şu şekilde raporda yer almaktadır:⁵⁵

“Bulgaristan hükümeti tarafından gül yağının üretim maliyetlerinin düşürülmesi, kalitenin artırılması ve korunmasına yönelik çalışmalar yapıldığı, hükümet tarafından verilen tarımsal destekler kapsamında gül yağı üretiminde kullanılan motorin, fuel-oil, elektrik ve doğalgaz gibi enerji kaynaklarının sektöre indirimli fiyatlardan verildiği, mevcut fabrikaların revizyonu ile fabrikaların kurulmasında hibe desteği verildiği ve ihracatta da belirli oranlarda teşvikler yapıldığı bilinmektedir.” Bu destekler Bulgaristan’da gülcülüğe ve gül yağına üretimine verilen özel desteklerdir.

Yine Bulgar Hükümetinin Bulgar Gül yağına verdiği destekler, **T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Raporunda** şu şekilde dikkatlerimize sunulmaktadır:⁵⁶

“Bulgaristan’ın Avrupa Birliği’ne girişi ile birlikte bu ürün için almış olduğu destek sayesinde ekim ve dikim alanlarını dünya ihtiyacını karşılayacak seviyede artırmış olması, Çin’in üretim alanlarını genişletmesi gül ve gül yağı üretimimizin geleceği açısından potansiyel bir tehlike olarak durmaktadır.”

Bulgaristan’ın ekim ve dikim alanlarının dünya ihtiyacını karşılayacak hale gelmesi

⁵⁴ Yağ Gülü Tarımı ve Endüstrisi Fizibilite Raporu, 2020

⁵⁵ Baka, Yağ Gülü Tarımı ve Endüstrisi Fizibilite Raporu, 2020.

⁵⁶ Gökdoğan, Osman. Isparta Yöresinde Yağ Gülü Yetiştiriciliğinin Türkiye Ekonomisindeki Yeri, T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı raporu.

durumuna *BAKA, 2020 Yağ Güllü Tarımı ve Endüstrisi Fizibilite Raporu'nda* şöyle değinilmektedir: ***“Yaklaşık 10 yıl önce bizimle aynı üretim alanına sahip olan Bulgaristan’da şu anki üretim alanları ülkemiz yağ güllü üretim alanının neredeyse 1.5-2 kat üzerine çıkmıştır. Bu bahçeler hali hazırda ekonomik verim düzeyine ulaşmış ve dünya pazarında Bulgaristan ciddi bir rakip olarak karşımıza çıkmıştır”.***

T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve Baka Raporunda, Bulgaristan Yağ güllüne verilen desteklere yukarıda belirtildiği şekilde dikkat çekilirken Osman Gökdoğan, Isparta yöresinde yağ güllü yetiştiriciliğinin Türkiye ekonomisindeki önemini ***“AB’nin Bulgaristan’daki üreticilere sağladığı destek karşısında, Türkiye için çok özel bir yeri olan gül çiçeği üretiminin de desteklenmesi ve dünya pazarlarında rekabet gücünün artırılması gerekmektedir. Diğer taraftan mevcut bahçelerde üretimi, kaliteyi ve randımanı iyileştirmek için gerekli tedbirlerin alınmasına ihtiyaç bulunmaktadır. AB ve Bulgar Hükümetinin verdiği destekler karşısında; Türkiye’de gül çiçeği Isparta ve çevresinde yetiştirildiğinden gül üreticisine doğrudan destek, girdi desteği, prim ödemesi ve ihracat desteği yapılması önem arz etmektedir.”*** şeklinde ifade etmiştir.

Bulgaristan’ın AB’ye girişi ile birlikte bu ürün için almış olduğu destek sayesinde ekim ve dikim alanlarını artırmış olması ve yine Çin’in üretim alanlarını genişletmesi Isparta gül ve gül yağı üretimimizin geleceği açısından potansiyel bir tehlike olarak değerlendirilebilir.

AB’nin, Bulgaristan’daki üreticilere sağladığı destek karşısında, Türkiye için çok özel bir yeri olan gül çiçeği ve gül ürünlerinin üretim pazarlama aşamasında devlet desteği ve dünya pazarlarında rekabet gücünün artırılması gerekmektedir. Prof. Dr. Erdoğan Güneş’e göre de; ***“Bulgar kaynaklarında, Bulgar gül yağının, çift damıtma ve ara soğutma yöntemi ile üretilmesi sonucu olağanüstü bir yüksek kaliteye sahip olduğu ve bu sayede gül yağı ve gül suyu veriminin üç katına çıktığı, Bulgar gül yağının kalitesi nedeniyle bugüne kadar Fransız parfüm üreticileri tarafından en çok tercih edilen hammaddelerden biri olduğu belirtilmektedir. ... Özellikle kozmetik sektöründe tüketicilerden gelen organik ürün talebinin değerlendirilip, sektörün gelişmesi hızlandırılabilir. Gül ve Gül yağı Üretiminde kendine has üretim pazarlama ve satış aşamalarında sıkıntıların giderilmesi için desteklemelere ihtiyaç olabilmektedir.”***

SDÜ Basın bildirisinde de ilerleyen yıllarda Türk Gül Yağının karşılaşılabileceği sıkıntılı duruma şöyle değinilmektedir:⁵⁷

---

⁵⁷ SDÜ Basın bildirisi,w3.sdu.tr

“Türkiye ve Bulgaristan arasındaki rekabette Türkiye'nin payı giderek azalmaktadır. Son yıllarda Bulgaristan'da yağ gülü ekim alanları ciddi oranda artmış ve 40 bin dekar kadar ulaşmıştır. Türkiye'de ise yağ gülü ekim alanı ortalama 22 bin dekar dolayındadır. Dünya pazarında gül yağı, gül koncreti ve gül absolütü üretiminde Türkiye ve Bulgaristan; gül suyu üretiminde İran ve Hindistan; kuru gül üretiminde ise Fas söz sahibi ülkeler konumundadır.”

Bu ülkelerin dışında Pakistan, Suriye, Lübnan, Mısır, Ukrayna, Gürcistan, Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan ve Meksika'nın da yağ gülü üretimine yönelik çalışmalarda bulunmaktadır.

10. Gül Üretiminde Organik Tarım ve Organik Sertifikalı Gül Yağı Üretiminin Özendirilmesi

Organik gül tarımı ve organik sertifikalı gül yağı üretiminin teşvik edilmesi, çevre dostu, insan sağlığına zarar vermeyen ve sürdürülebilir tarım uygulamalarına odaklanır. Organik yöntemlerle üretilen gül yağı, kimyasal gübre ve ilaç kullanılmadığı için daha sağlıklı ve doğal olur. Ayrıca, bu ürünler cilt bakımında ve aromaterapide güvenle kullanılabilir.

Türkiye'de **organik gül** tarımı, özellikle Isparta ve Burdur illerinde yoğunlaşmaktadır. Isparta'da toplam gül tarım alanı yaklaşık 35 bin dekar olup, bunun 18 bin dekarı organik yöntemlerle yetiştirilmektedir.⁵⁸ “Burdur'da ise 2012 yılında 190 dekar alanda organik gül dikimi gerçekleştirilmiştir.⁵⁹

Bulgaristan'da ise ; 2018 yılında sertifikalı organik üretim alanlarının toplamı 162 bin 332 hektara ulaşmıştır. Bu alanlar arasında gül, lavanta ve diğer aromatik bitkilerin üretimi de yer almaktadır.⁶⁰

Dünyadaki organik ürünlere olan talebin artmasıyla birlikte, gül ve gül yağı üretiminde de organik üretim beklentisi yükselmektedir. Bu nedenlerle organik gül üretiminin teşvik edilmesi Türk gül ve gül yağının kalitesine ve verimine ilişkin organik gül üretimine ağırlık verilmesi, dünya piyasasındaki rekabet gücüne olumlu katkı sunabilir.

10.1. Organik Gül Yağı Üretim Planlaması Niçin Yapılmalıdır?

Organik gül yağı üretim planlaması, artan organik ürün talebine ve gül ürünlerinde organik beklentilerin yükselmesine paralel olarak oldukça önemlidir. Dünyada organik ürünlere olan ilginin artışı, gül ve gül ürünlerinde de organik üretim ihtiyacını doğurmaktadır. Bu nedenle,

---

⁵⁸ dergipark.org.tr

⁵⁹ tarimtv.gov.tr.

⁶⁰ bnr.bg

organik gül üretiminin geleneksel alanların dışında yeni, izole edilmiş alanlarda yapılması ve bu alanda teşviklerin artırılması gereklidir. Bu planlama, geçmişteki başarısız girişimlerin tekrar edilmemesi için de kritik rol oynamaktadır.

Geçmişteki başarısız projeler örneğin Çiçekçilik OSB ve Gül Vadisi projelerinde olduğu gibi organik gül ve gül yağı sektöründe de yaşanabilir, bu yüzden üretim planlaması yapılarak üreticileri koruyucu önlemler alınmalıdır. Organik gül ve gül yağı üretimi için verilecek destekler, küçük ölçekli çiftçilerin desteklenmesine ve geleneksel üretim yöntemlerinin korunmasına katkı sağlayabilir.

Türkiye'de organik gül yağı üretiminde öne çıkan bazı firmalar; Erçetin Gül Yağı A.Ş. (Isparta), Polyetta A.Ş. (Burdur) ve Biolea Naturals (Tr Oils) gibi şirketlerdir.

11. Gül ve Gül Yağı Tanıtımındaki Sorunlar ve Öneriler

Gül ve gül yağı tanıtımındaki sorunlar ve öneriler şu maddeler altında toparlanabilir:

- ✓ Uluslararası Isparta Gül, Halı, Kültür ve Turizm Festivali gerek Isparta ve gerekse gülcülük için önemli bir sosyo-kültürel faaliyettir. Bu festivale daha geniş **ulusal ve uluslararası katılım** sağlanmaya çalışılmalıdır. Uluslararası fuar ve etkinliklere katılım teşvik edilmeli ve böylece küresel pazarda tanıtım yapılmalıdır.
- ✓ Özel dönemlerde (yemin töreni, mezuniyet töreni v.b) **gül festivallerinde** gül ürünleri fiyatlarına kampanyalar düzenlenerek askerler ve üniversite öğrencilerine yönelik gül ürünleri üretilmeli ve ürün pazarları yaratılmalıdır.
- ✓ Gülcülüğün sosyo-kültürel yönü ile birlikte ticari boyutuna da ağırlık verilmelidir. **Gül festivallerinin** bir parçası olarak gülcülükle uğraşanları sosyal teşvik için en iyi gül bahçesi yetiştiren çiftçi vb. sosyal faaliyetler düzenlenerek ödüllendirilmelidir.
- ✓ Isparta sadece tarihsel yapısı ile değil gülcülüğü ile de geniş bir turizm potansiyeline sahiptir. Bu amaçla, Bulgaristan'da kurulan **Gül Müzeleri** gibi; gülcülüğün tarihsel gelişimi ile değişik gül türlerini içeren **gül müzesi** ve **Gül Yağı Müzesi** oluşturulmalıdır.
- ✓ Marka bilinirliğini artırarak ve kaliteli ürünlere odaklanarak, uluslararası pazarlarda rekabet gücü artırılabilir. Bunun için Pazarlama Stratejileri Geliştirilmelidir. **Gül vadisi projesi** hayata getirilmelidir.
- ✓ Gül yağı üretiminin kalitesini artırmak ve yeni ürünlerin geliştirilmesi için AR-GE faaliyetlerine yatırım yapılmalıdır. Gül çiçeği ve gül yağı dışında katma değerli yan ürünlerin üretim yelpazesi geliştirilmelidir. Alternatif Ürünlerin geliştirilmesi ile gül suyu, gül reçeli, gül sabunu gibi yan ürünlerin üretimi ve marka tescili teşvik edilmelidir.

- ✓ İl sınırları içerisinde bulunan ve gül çiçeği işlemeye yönelik olarak kurulan 25'e yakın gül yağı fabrikalarında nane, kekik, lavanta gibi diğer tarım ürünlerinden uçucu yağ çıkarımına ilişkin alternatifler değerlendirilmelidir.
- ✓ Isparta gülü ve gül yağı, sadece geleneksel pazarlarla sınırlı kalmamalı, aynı zamanda kozmetik, parfüm, sağlık ve gıda sektörlerine de açılmalıdır. Gül yağı üreticilerinin pazarlama ve rekabet konusunda yaşadığı zorluklara özel teşviklerle çözüm üretilmelidir.
- ✓ Hedef pazar araştırmaları yapılarak gül ürünleri son kullanım aşamasına getirilerek doğrudan ihracat yapılmalıdır. E-ticaret ve dijital pazarlama kullanılarak dünya çapında müşterilere ulaşılmalıdır.

12. Gül Ürünlerinin Katma Değerinin Artırılması İçin Tespit ve Öneriler

- ✓ Isparta gülü hastalık ve zararlılarına karşı, elma üretiminde olduğu gibi erken uyarı sistemine benzer bir uyarı sistemi kurulabilir. Bu sayede gül üretiminin verimliliği ve kalitesi artırılabilir.
- ✓ Organik gül tarımı ve organik sertifikalı gül yağı üretimi, çevre dostu ve sağlıklı ürünler elde etmek için özendirilmeli ve bunun için devlet destekleri artırılmalıdır. Ayrıca, organik gül üretimine geçiş teşvik edilmelidir.
- ✓ Gülün üretim miktarında ve kalitesinde gerekli gelişmeyi sağlamak amacıyla “**klasik ve ekolojik üretim bölgeleri**” birbirinden ayrılarak *organize gül ve gül ürünleri üretim bölgeleri* oluşturulmalıdır.
- ✓ Gül yetiştiriciliği ve toplama işlemleri emek yoğun işlerdir. Gülde maliyetin yüzde 75'i işçilikten kaynaklanmaktadır. Gül toplama zamanı çok kısa bir sürede yapılmalıdır.
- ✓ Tarım sektörüne olan ilginin azalması, genç nüfusun gül üretimine katılımını engellemektedir. Bu nedenle, genç çiftçilere yönelik destekler ve teşvikler artırılmalıdır. Genç nüfusun tarıma katılımının teşvik edilebilir.
- ✓ Gül üreticileri, gül çiçeği fiyatlarının düşük olması nedeniyle yeterli kazanç sağlayamıyor. Gül çiçeği alım fiyatlarındaki istikrarsızlığın önüne geçilebilmesi için; çiçeği ve gül ürünlerine ilişkin tüm paydaşların iştiraki ile “**Gül Borsası**” kurulabilir.
- ✓ Çay Rize'ye, fındık Giresun'a has bir ürün olarak bilinmektedir. Fındık ve çayda özel taban fiyatları açıklanmaktadır. Gül de Isparta yöresine has bir üründür. Bu nedenle *gülün taban fiyatı gül sezonu öncesi açıklanarak* ürün desteği mümkün olabilir.
- ✓ Devletin mali desteği Gül yetiştiricisinden ziyade gül çiçeği işleyen ve ihracatını yapan firmalara verilmektedir. *Devletin mali desteği firmalardan ziyade gül yetiştiriciliği*

yapan çiftçilere ve kooperatiflere verilerek gül yağı ve gül ürünleri üreticilerinin üretim süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik yatırımlar teşvik edilmelidir.

- ✓ Birlik ve kooperatiflere ürün teslimatı yapan ortaklarına yapılabilecek ürün alım desteği ve bölgenin önemli ürünü olan gül çiçeğinden elde edilen ürünlerin ihracatı devlet tarafından desteklenmelidir. Bu desteklerden **kooperatif ve yerli firmalar** ayrıcalıklı olarak faydalandırılmalıdır.
- ✓ Gülcülük sektörüne düşük faizli krediler, vergi indirimleri ve ihracat teşvikleri gibi finansal destekler sağlanmalıdır. Küçük üreticilerin **kooperatifler** kurarak birleşmesi, maliyetleri düşürmede faydalı olabilir. Böylece **yüksek üretim maliyetleri** düşürülebilir.
- ✓ Küçük ölçekli üreticiler bir araya gelerek **kooperatifler** kurulabilirler. Üreticilerin maliyetleri paylaşımları ve pazarda daha güçlü bir duruş sergilemeleri sağlanabilir. Bu durum üretim maliyetlerini düşürmede etkili olabilir.
- ✓ Göller Bölgesinde İklim değişikliği nedeniyle gül üretiminin zorlaşması ihtimaline karşı, kuraklığa dayanıklı gül çeşitlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Yapılacak **AR-GE** çalışmalarıyla **iklim değişikliği**, verimlilik, kalite kontrol, organik üretim ve gül ürünlerinin katma değeri gibi konularda yapılacak iyileştirmeler, Isparta gülü ve gül yağının geleceğini güvence altına alacaktır.
- ✓ Tarım Havzaları Destekleme Modeline göre “**hem gül üreticisi hem de sektördeki firmalar**” fark ödemesi sistemi kapsamına alınarak üreticilere ve sektördeki firmalara prim ödemesi yapılmalı, sektörün korunması ve gelişmesi sağlanmalıdır.
- ✓ Gül çiçeği fiyatlandırması, teslim saatine göre değişken olmalıdır. Ayrıca, fiyatlandırma politikası gözden geçirilerek, sabah saatlerinde toplanan çiçeklere daha yüksek fiyat verilmesi **teşvik edilmelidir**. Böylece **gül çiçeği fiyatlarındaki istikrarsızlık** kısmen önlenabilir.

13. Isparta “Gülcülük” ve “Gül Yağı” Sektörünün Sorunları ve Alınması Gereken Önlemler

Gülcülük ve Gül yağı üretiminde gerekli önlemler alınmadığı takdirde geçmişte olduğu gibi; Pazar şartlarında kendisini yenilemeyen Isparta halısının akıbeti Gülcülük ve Gül yağı sektöründe de yaşanabilir. Bu bakımdan Isparta Gülcülük ve Gül Yağı sektörü için sorunlar ve önlemler aşağıdaki gibi tespit edilebilir.

11.1. Gülcülük Sektörünün Sorunları ve Alınması Gereken Önlemler

- ✓ Gül üreticilerin küresel pazarda daha rekabetçi olabilmesi için gülcülük sektöründeki üreticilere, **düşük faizli krediler** veya **vergi indirimleri** gibi desteklerle finansal kolaylıklar sağlanabilir.

- ✓ Sosyal medya ve dijital reklamcılık ile hedef kitleye daha doğrudan ulaşılabilir. E-ticaret platformları üzerinden yurtiçindeki ve yurtdışındaki müşterilere daha kolay ulaşılabilir. Bu da maliyetleri düşürmek ve pazara daha hızlı erişmek adına faydalı olabilir.
- ✓ Özellikle kozmetik sanayinin gelişmesi için büyük firmalarla ortaklık kurarak, yüksek hacimli üretim yapabilir ve pazara daha rekabetçi fiyatlarla girebilir.
- ✓ Bu stratejilerin bir arada kullanılması, gül yağı ve gül ürünleri üreticilerinin maliyetlerini düşürmesine ve uluslararası pazarda daha rekabetçi olmasına yardımcı olabilir.

11.2. Isparta “Gül Yağı Sektörünün Sorunları” ve Alınması Gereken Önlemler

Ar-Ge faaliyetleri ile yeni gül çeşitlerinin geliştirilmesi, daha verimli damıtma tekniklerinin bulunması ile verimlilik artırılabilir ve üretim maliyetleri düşürülebilir. Bu bakımdan KOSGEB, Tarım ve Orman Bakanlığı teşvikleri etkin şekilde kullanılmalıdır. Üreticilere düşük faizli kredi ve hibeler sağlanarak *mevcut teknolojilerinin yenilenmesi* sağlanmalıdır.

Merdiven altı diye tabir edilen gül çiçeği işleme ve gül ürünleri üretme tesisleri gülcülüğü ve gül ürünlerinin sürekliliğini olumsuz etkilemektedir. Bu durumu en düşük seviyeye indirmek için ilgili kurumların koordinasyonu ile denetimler artırılmalıdır. Kaliteyi garanti altına almak adına sertifikasyon ve kalite kontrol süreçlerinin güçlendirilmesi gerekebilir.

Gelişmiş kaliteyi denetlemek ve dış pazarda güvenilirlik oluşturmak için özellikle organik ürünler ve *Isparta gülü* gibi coğrafi işaretli ürünlerin satışı ve pazarlaması teşvik edilebilir. Coğrafi işaretleme ve kalite belgeleri alınarak küresel pazarda prestij artırılmalıdır.

Isparta gülü, uluslararası pazarlarda başta Bulgaristan olmak üzere birçok rakip ile mücadele etmektedir. Bu mücadele üreticiler arasında güçlü bir örgütlenme olmadığından, pazarlama ve satış konusunda yeterince etkin olunamamaktadır. Bunun için üretici birlikleri daha etkin hale getirilebilir. KDV ve ÖTV ve diğer vergiler minimize edilebilir. Gül ürünlerinin KDV oranları diğer birliklere tanınan yüzde 1’lik orana çekilmelidir.

Üreticilerin doğrudan ihracat yapabilmesi için destekler sağlanmalıdır. Üreticilere özel tarımsal teşvikler çıkarılacak özel Gülcülük yasalarıyla artırılabilir.

12. Bulgaristan ve Isparta Gül Endüstrisinde Koruma ve Standardizasyon

12.1. Bulgar Gül ve Gül Yağı Endüstrisinde Koruma ve Standardizasyon

Bulgaristan Gül Endüstrisinde koruma ve standardizasyon çalışmalarında önemli bir aşama

kaydetmiş durumdadır. Şöyleki; Bulgaristan’da gül endüstrisinin birliği olan, ***Bulgaristan Ulusal Uçucu Yağlar, Parfümeri ve Kozmetik Birliği*** üyelerine standartlar konusunda destek, eğitim ve danışmanlık hizmeti sunarken, ***Uluslararası Essential ve Aromatik Yağlar Ticaretleri Federasyonu***’na üyeliği ile de sektörün uluslararası standartlar konusunda global ağı entegrasyonunu sağlamıştır.

Sektörün en önemi destekçisi ise Bulgaristan Devleti ve Bulgaristan Cumhuriyeti Tarım Bakanlığıdır. Bakanlık, çıkardığı “yağlık gül yasası” ile sektör için güçlü bir sistem oluştururken, tescillemelere sunmuş olduğu destek ile koruma bilincini geliştirmektedir.

12.2. Isparta gül ve Gül Yağı Endüstrisinde Koruma ve Standardizasyon

Isparta yağlık gül yasası bulunmamakta ve Isparta gül ve gül yağı endüstrisinde Bulgaristan’da kurulan ***Ulusal Uçucu Yağlar, Parfümeri ve Kozmetik Birliği*** ne benzer Gül endüstrisine yönelik bir çalışma da başlatılamamıştır. Ancak Isparta’nın gül ve gül yağı endüstrisi de, koruma ve standardizasyon açısından çeşitli düzenlemelere tabidir. Bunlar:

- ✓ ***Coğrafi İşaret Tescili:*** Isparta gülü, Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından coğrafi işaret tescili almıştır.
- ✓ ***GÜLBİRLİK ve Kooperatifler:*** Isparta’da gül üreticilerini desteklemek ve kaliteyi artırmak amacıyla GÜLBİRLİK gibi kooperatifler kurulmuştur.
- ✓ ***Araştırma ve Uygulama Merkezleri:*** SDÜ ve ISUBÜ bünyesindeki Gül ve Gül Ürünleri Araştırma ve Uygulama Merkezi (GÜLAR) ve (GÜLAB) gül ve gül yağı üretiminde kaliteyi artırmak ve standartları belirlemek için çalışmalar yapmaktadır.
- ✓ ***Ulusal ve Uluslararası Standartlar:*** Gül yağı üretimi, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) ve uluslararası standartlara uygun olarak gerçekleştirilir.
- ✓ ***Yönetmelikler ve Kanunlar:*** Tarım ve Orman Bakanlığı’nın bitkisel üretim ve kalite kontrolüne ilişkin yönetmelikler.

13. Küresel Rekabette Isparta Gül Yağı Sektörü Nasıl Bir Strateji İzlemelidir?

Türkiye, küresel rekabette Isparta Yağ gülünde güçlü bir konuma sahiptir. Ancak Isparta yağ gülünün küresel alanda rekabet gücünü daha da artırabilmesi için:

- ✓ Küresel Rekabette Türkiye’nin ve özellikle Isparta yağ gülünün geleceği ve Türkiye’de kozmetik ve parfümeri sektörünün gelişimi için 2013 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi (SDÜ) ile Kalkınma Bakanlığının imzaladığı ***"Gül Vadisi: Gül Turizm, Sağlık, Araştırma ve Yaşam Merkezi"*** projesi, yeniden canlandırılmalıdır.
- ✓ Gül Vadisi Projesi kapsamında planlanan Gül Müzesi, Kozmopark, Teke Yöresi Folkloru Merkezi, Satış Birimleri hayata geçirilmelidir. Bu projesinin uygulanması,

dünya kozmetik sektöründe önemli bir rekabet gücünü iyi değerlendirmelidir.

- ✓ Küresel piyasalarda rekabet edebilmemiz için **Türk gül yağı** standartlarının yükseltilmesi ve işleme sürecinde değişiklikler ve uygulamalar yapılmalıdır.
  - ✓ Kimyasal gübre ve pestisit kullanımını azaltarak organik ve sertifikalı üretime ağırlık verilmelidir.
  - ✓ Yenilikçi teknoloji ve modern üretim yöntemleri benimsenmeli ve uluslararası pazarlama stratejileri geliştirilmelidir.
  - ✓ Gül yağının tanıtacak marka değerine yatırım yapılmalı, küresel piyasa taleplerini karşılayacak yenilikler takip edilmeli ve talepler karşılanmalıdır.
  - ✓ Daha kaliteli Gül yağı üretimi için Gül çiçeği üretiminde zararlılarla biyolojik mücadelede genetik mühendislik, sensörler ve yapay zeka gibi yöntemler kullanılarak mücadele edilmeli kalite yükseltilerek ve maliyet düşürülerek daha rekabetçi bir ortam sağlanmalıdır.
  - ✓ Bölgemizde yaşanan kuraklık ve iklim değişikliğine uyum sağlamak için gül çeşitleri daha dayanıklı hale getirilmelidir. Bunun için, daha az su ile yetiştirilebilen çeşitler geliştirilmeli ve otomatik sulama sistemleri gibi çözümlerle su kullanımını optimize edilmelidir.
  - ✓ Gül yağı üretimi gibi yüksek kaliteli ve değerli bir ürünün organik yöntemlerle elde edilmesi ve ürün kalitesinin artması için gül üretiminde organik tarıma geçiş özel teşviklerle desteklenmelidir.
  - ✓ Gül üreticilerine **gençleştirme budaması** ve **sertifikalı gül fidanı** desteği verilerek verimde artış sağlanabilir.
  - ✓ Kooperatif, üniversite ve Tarım il Müdürlüğü işbirliği ile üreticiler, kurum ve kuruluşların katılımlarıyla ulusal ve uluslararası işbirliği ve organizasyonlar artırılabilir.
  - ✓ Isparta halısı kalite ve makineleşmeye özen gösterilmediğinden bugün eski canlılığını kaybetmiştir. Gelecek yıllarda gül ve gül yağında aynı sıkıntıların yaşanmaması için gerekli önlemler alınmalı ve mevcut teknoloji, destek ve teşviklerle yenilenmelidir.
- Konuyla ilgili olarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2011’de şu açıklamayı yapmıştır:⁶¹

“Çin’in üretim alanlarını genişletmesi gül ve gül yağı üretimimizin geleceği açısından potansiyel bir tehlike olarak durmaktadır. AB’nin Bulgaristan’daki üreticilere sağladığı destek karşısında, Türkiye için çok özel bir yeri olan gül çiçeği üretiminin de desteklenmesi ve dünya pazarlarında rekabet gücünün artırılması gerekmektedir.”

---

⁶¹T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2011

14. Uzun Vadede Isparta Gülünü Bekleyen Potansiyel Tehlikeler

Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, BAKA raporlarında Isparta Yağ Gülünü bekleyen tehlikelerden yıllardır bahsedilmektedir. Ancak, ***Fikir Isparta Topluluğu*** bu uyarıların özellikle **gül üreticileri**, gül mamülleri üretici ve satıcıları tarafından yeterince dikkate alınmadığını değerlendirmektedir.

Bu endişelerimizin temel kaynağı; 1980’ler de 46 bin kişinin 104 bin halı tezgahında 2 milyon 250 bin m2 halı dokunurken 1990’lı yıllardan itibaren tükenme noktasına gelen Isparta halısının düştüğü duruma ***gül endüstrisinin*** düşmemesidir.

Bu endişenin kaynağı olan Bulgar ve Isparta Yağ Gülü’nün varlık süreçleri kısaca özetlenecek olursak:

- ✓ ***Bulgaristan Gül Vadisi ve Kazanlık (Kızanlık)*** “Bulgaristan’da Endüstriyel yağ gülü yetiştiriciliği, 19. yüzyılın ortalarında kurulan, bin 895 kilometrekarelik bir alanda gül yağı endüstrisinin merkezi, Kazanlık bölgesin ***Gül Vadisi*** ‘nde yapılmaktadır.
- ✓ ***Isparta GÜL VADİSİ projesi ise 2013 yılından beri proje olarak beklemektedir.***
- ✓ ***1994 yılında Bulgar Gül Yağı*** Bulgaristan Cumhuriyeti Patent Ofisi tarafından tescillenmiştir. ***Isparta Gül Yağı Tescil Yılı ise 2019’dur.***
- ✓ ***1999 yılında Bulgaristan Ulusal Uçucu Yağlar, Parfümeri ve Kozmetik Birliği*** kurulmuştur. ***Isparta Gül Yağı endüstrisi Uçucu Yağlar, Parfümeri ve Kozmetik Birliği yoktur.*** Sadece Isparta Gülü faaliyet alanı olarak ***GÜL BİRLİK*** vardır.
- ✓ ***Bulgaristan Ulusal Uçucu Yağlar, Parfümeri ve Kozmetik Birliği:*** sektördeki 125 şirket ile Gıda Teknolojisi Üniversitesi (UFT), araştırma enstitüleri ve laboratuvarları ve ***Bulgaristan Organik Ürünler Derneği gibi diğer paydaşları tek çatı altında toplamıştır.***

Bu Birliğe üye 28 adet uçucu yağ firması bulunmaktadır.

Bu firmaların;

- Bir tanesinin yönetim merkezi Amerika Birleşik Devletleri New Jersey şehrinde olup
70’den fazla ülkeye toplu satış yapan global bir toptancı niteliğindedir.
- İki firmanın, Çin’de ve Avusturalya’da yurt dışı ofisleri bulunmaktadır.
- Firmaların 9’u işletmeye ait e-ticaret sitesi ile çevrim içi satış yapmaktadır.

- Bu birliğe üye, 66 adet uçucu parfümeri ve kozmetik firması bulunmaktadır. Bu firmaların 32 tanesinin web sayfalarında çevrimiçi satış yapılmaktadır. Ayrıca Bulgaristan Ulusal Uçucu Yağlar, Parfümeri ve Kozmetik Birliği'ne üye, 12 adet *hammadde ve danışmanlık* firması bulunmaktadır.

Bulgaristan Gül Endüstrisinde Pazarlama ve Örgütlenme süreci incelendiğinde: Tıbbi ve Aromatik Bitkiler alanında faaliyet gösteren işletmelerin ve diğer paydaşların oluşturduğu Bulgaristan Ulusal Uçucu Yağlar, Parfümeri ve Kozmetik Birliği (BNAEOPC) süreci yöneten güçlü bir oyuncu olarak özellikle dikkat çekmektedir.⁶²

- ✓ **2014 yılında Bulgar Gül Yağı** Avrupa Birliği'nde Korumalı Coğrafi İşaretle tescil edilerek koruma altına alınmış AB Resmi Gazetesi'nde yayınlanarak resmileştir.
- ✓ 2020 yılında Bulgar **“Yağlı Tohumlu Gül Yasası”** çıkmıştır.

Bu yasayla;⁶³

- ✓ Yağlık gül tarlalarının tanımlanması, sertifikalı yağlık gül yetiştirilmesi,
- ✓ Gül ürünlerinin üretimini ve etiketlenmesi,
- ✓ Gül fidesi ekimi, gülün satın alımı,
- ✓ Kontrol mekanizması, yaptırımlar (cezalar) ve,
- ✓ Yetiştirme standartları düzenlenmiştir. *Ayrıca;*

Yasa kapsamında gül üreticilerinin uyması gereken özel şartlar da belirlenmiş, Etiket, yağlık gül alımlarının nasıl ve nereden yapıldığı, ürün kalitesi gibi bilgileri içermektedir. Yasaya uymayanlara ise yaklaşık 250 ile 5 bin Euro arasında cezai yaptırım uygulanmaktadır.

Isparta Gül Yağı için **Yağlı Tohumlu Gül Yasası** çıkarılmadığı ve gerekli özel destek ve teşvikler düzenlenemediği için uluslararası rekabette sıkıntılar yaşaması mümkün olabilmektedir.

15. Uzun Vadede Isparta “Gül Yağı Endüstrisinin” Bekleyen Potansiyel Tehlike

15.1. Ses titreşimi (Ultrason Enerjisi)ile Gül yağı üretimi

Uzun Vadede Isparta Gül yağı Endüstrisini Bekleyen Potansiyel Tehlikelerden biri Ses titreşimi ile Gül yağı üretimidir. Ses titreşimi ya da daha genel anlamıyla Sinerjik Mikrodalga ve Ultrason Enerjisi ile **gül yağı üretimi** yapılabilir. Bu sistemle; ultrasonik dalgalar sıvı içinde küçük kabarcıklar (kavitasyon) oluşturarak bitki hücrelerini parçalamaktadır.

⁶²BAKA, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Markalaşma Strateji Planı.

⁶³Nencheva, V. ve Tineva, N. Endüstriyel Büyüme Konferansı.

Böylece gül yaprağındaki esansiyel yağlar dışarı çıkmakta ve çözücü (veya su) ile toplanabilmektedir.

Yapılan bazı araştırmalar, ultrasonik ön işlemin, damıtma (distilasyon) süresini geleneksel yöntemlere göre %50 oranında azaltıp uçucu yağ veriminde yaklaşık %14,3 artış sağladığını göstermiştir.

Bu sistem geleneksel yöntemlere göre bazı avantajlar sunmaktadır. Bunlar:⁶⁴

- ✓ ***Daha az enerji ve süre,***
- ✓ ***Yüksek saflık ve kalite,***
- ✓ ***Daha kısa sürede daha fazla yağ çıkarılabilir***
- ✓ ***Bu yöntem*** gül yağı üretimi dışında lavanta, nane, biberiye gibi diğer aromatik bitkilerde de kullanılabilir. Kozmetik ve parfümeri endüstrisinde tercih edilmektedir.

SONUÇ

Isparta gülü ve gül yağı, tarihi kökleri, kültürel önemi ve ekonomik potansiyeliyle sadece Isparta için değil, Türkiye için de stratejik bir değere sahiptir. Ancak dosyada ortaya konulan bilgiler doğrultusunda, Isparta halısının zamanında yaşadığı çöküş sürecinin, önlem alınmazsa Isparta gülcülüğü için de tekrarlanabileceği tehlikesi açıkça görülmektedir.

Bugün Isparta, dünya gül yağı üretiminde lider ülkelerden biri olan Türkiye'nin merkez üssüdür. Isparta'nın, yağ gülü üretiminin yüzde 70'ini karşılaması, bölgeyi bu alanda tartışılmaz bir lider haline getirmiştir. Ancak Bulgaristan örneğinde olduğu gibi üretimi koruyan ve destekleyen özel yasal düzenlemelerin eksikliği, sektörün uzun vadede karşı karşıya kalabileceği tehditleri artırmaktadır. Özellikle Bulgaristan'da çıkarılan "Yağlı Tohum Gül Yasası" gibi düzenlemeler, Bulgar gül yağının dünya pazarındaki rekabet gücünü artırırken, Isparta gülü için benzeri bir koruma henüz sağlanamamıştır.

Dosyada ayrıca Isparta gülünün coğrafi işaret tescilleri tamamlanmış olsa da coğrafi işaretin gerektirdiği koruma ve denetim mekanizmalarının etkin işletilemediği vurgulanmaktadır. Gül dikim alanlarının yeniden planlanması, özellikle modern teknolojilerin kullanılarak (uzaktan algılama, haritalama) optimal dikim alanlarının belirlenmesi ve sertifikalı gül fidanlarının dikilmesi için çalışmaların yapılması gerekmektedir.

---

⁶⁴ Yaman, Tuğba. ve Kuleşan, Şükran. Uçucu Yağ Elde etmede Gelişmiş Ekstrasyon Yöntemleri. Ve Patracu, Mariana ve Radaiu, Marilena. Sinerjik Mikrodalga ve Ultrason Enerjisi Kullanarak Taze Yapraklardan Gül Esasiyel Yağı Çıkarımı.

Isparta gülü ve türev ürünlerinin (gül yağı, gül suyu vb.) uluslararası pazarlarda daha etkin tanıtımı sağlanmalı; turizm potansiyeli desteklenerek Isparta gülünün özgün (otantik) kimliği kırsal turizm aracılığıyla tanıtılmalıdır. Gül Müzesi, Gül Yağı Müzesi ve İsmail Efendi Gül Vakfı gibi projeler, bu kültürel ve ekonomik değerin sürdürülebilirliğini sağlamada hayati rol oynayacaktır.

Öte yandan, dünya kozmetik pazarındaki büyüme potansiyeli, Isparta gülü ürünlerinin işlenmesi ve katma değerli ürünlere dönüştürülmesi için bir fırsat sunmaktadır. Fransa'daki Kozmetik Vadisi örneğinden ilham alınarak, Isparta'da Gül Vadisi ve Kozmetik Vadisi projelerinin hayata geçirilmesi, üniversite-sanayi iş birliği ile AR-GE faaliyetlerinin artırılması gerektiği ortaya konulmuştur.

Bu doğrultuda alınması gereken önlemler şunlardır:

- ✓ Isparta yağ gülüne özel bir "Gül Yasası" çıkarılmalıdır.
- ✓ Yağ gülü ve ürünlerinde KDV oranı yüzde 1'e düşürülmelidir.
- ✓ Coğrafi işaret alanları korunmalı ve sıkı denetim sağlanmalıdır.
- ✓ Gül Vadisi ve Kozmetik Vadisi projeleri tamamlanmalı, Gül Müzesi ve Gül yağı müzesi kurulmalıdır.
- ✓ Organik üretim ve organik sertifikalı gül yağı üretimi teşvik edilmelidir.
- ✓ Gül turizmi stratejik olarak geliştirilmelidir.
- ✓ Üniversite-sanayi iş birliğine dayalı Ar-Ge çalışmaları desteklenmelidir.
- ✓ Markalaşma ve uluslararası tanıtım faaliyetleri güçlendirilmelidir.

Sonuç olarak, Isparta gülü sadece bir tarım ürünü değil, bir kültürel miras ve ekonomik kalkınma aracıdır. Bu mirasın korunması ve geliştirilmesi için kapsamlı, bilimsel ve sürdürülebilir stratejilerin hayata geçirilmesi kaçınılmazdır.